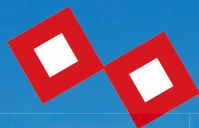

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **107**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

2

VELJAČA
2015

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotičeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje se uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

56 Naši najviši vrhovi

63 Čarobna noć
na vrhu Velebita

66 Milasova lojtrica

76 60 godina suradnje hrvatskih
i slovenskih speoeologa

Sadržaj

Članci

- 56 Naši najviši vrhovi
Vladimir Volenec
- 60 Solunska glava (2540 m)
Damir Bajs
- 63 Čarobna noć na vrhu Velebita
Slavko Patačko
- 66 Milasova lojtrica
Ratko Johan i Krunoslav Užarević
- 70 Tri planinarske godine u Švicarskoj
Lidija Basara
- 76 Šezdeset godina suradnje
hrvatskih i slovenskih speleologa
Vlado Božić
- 86 Žive jaslice u Postojnskoj jami
Damir Šantek

Info

- 88 Kula na Omiškoj Dinari (863 m)
- 90 Mosorov foto-natječaj
- 92 Hrvatska planinarska obilaznica u
2014. godini
- 93 Popis priznanja HPO u 2014. godini

Rubrike

- 97 **In memoriam:** Milan Sunko
(1926. - 2014.)
- 98 **Planinarski vodiči:** Dan obnove
znanja prve pomoći Stanice
planinarskih vodiča Karlovac

Tema broja

Najviši vrhovi u Hrvatskoj

Naslovnica

Vršni dio Visočice u
zimskom ruhu,
foto: Alpinistički odsjek
HPD-a Željezničar

- 98 **Vijesti:** Međunarodni
dan planina na
Papuku, U Lanišću
predstavljen turističko-
planinarski zemljovid
Čićarije, Ispravak, PD
»Opatija« u 2014.
godini, Tradicionalno
božićno novogodišnje
druženje HPD-a
»Međimurje«, Izložba
u znaku obljetnica, 26.
tradicionalni uspon
na Debelo brdo na
Mosoru

- 102 **Kalendar akcija**

Naši najviši vrhovi

Revidirani popis – 25 godina poslije

prof. dr. Vladimir Volenec, Zagreb

Prije dvadeset pet godina (NP 1-2, 1990, 27-29) pokušao sam uz pomoć tada dostupnih izvora sastaviti popis vrhova u Hrvatskoj viših od 1500 metara. Izvori su tada bili specijalke mjerila 1:100 000, na kojima su vidljive izohipse u razmacima od 20 metara. Danas su dostupne specijalke mjerila 1:25 000 s izohipsama u razmacima od 10 metara. Zato se pomoću tih karata mogu točnije odrediti visine vrhova koje na karti nisu navedene te se moraju ekstrapolirati na temelju izohipsi.

Spomenute su topografske karte izrađene i ažurirane prije mnogo vremena pa na njima ne

možemo vidjeti, na primjer, našu državnu granicu. Gotovo svi planinari znaju da se vrh Troglava nalazi u Bosni i Hercegovini te da je udaljen oko jedan kilometar od granice. Za vrhove na glavnom grebenu troglavskog masiva sjeverozapadno od glavnog vrha bilo je tada logično pretpostaviti da se nalaze na granici Hrvatske i BiH. Međutim, tome nije tako. U Velikom atlasu Hrvatske (Mozaik knjiga, 2002, 2012) vidi se da se granica proteže niže od toga grebena, po hrvatskoj strani, pa mnogi visoki vrhovi, nažalost, ne spadaju u popis najviših vrhova Hrvatske (Lišanjski vrh, Jančiji vrh, Jankovo brdo, Slime).

Sve me to ponukalo da ponovno pokušam napraviti popis naših najviših vrhova. Ponovit ću dio teksta iz 1990. u kojem sam objasnio što sam smatrao vrhom za potrebe izrade takvih popisa. Nije svaka izbočina na terenu vrh. Kad se određuje što je vrh, a što nije, glavnu riječ ne smiju imati emocije ili subjektivni kriteriji (ljepota vrha, dostupnost ili nedostupnost, na primjer), već objektivni kriteriji. Da bi se našao na ovom popisu, vrh s karte mora udovoljavati jednom od dva uvjeta:

1. mora od svakoga susjednog višeg vrha biti udaljen najmanje jedan kilometar (mjereno po grebenu između tih vrhova), a od najnižega sedla (ako ih je više na tom grebenu) mora biti viši najmanje 50 metara, ili

2. ako je od susjednoga višeg vrha bliže od jednoga kilometra, tada mora biti najmanje 100 metara viši od najnižega sedla između tih vrhova.

Ilustrirajmo primjenu tih kriterija na jednom primjeru. Na priloženoj karti vidimo dio srednjeg Velebita jugoistočno od doma na Alanu i Premužićevu stazu na lijevoj strani. Najupadljiviji vrh na toj karti jest Zečjak (1622 m). Kota 1507 pri dnu očito »ne zaslužuje« da je se uvrsti u popis. No, što je sa Šošinim vrhom (kota 1552)? Kota 1552 nije »pravi« vrh jer se oko 300 metara jugoistočno od nje nalazi vrh viši od 1575 metara. Jednako tako kota 1569 desno u sredini nije pravi vrh jer oko 200 metara jugozapadno od nje postoji vrh viši od 1580 metara.

Zečjak na srednjem Velebitu, isječak zemljovida 1:25000

Planinari na Dinari (1831 m), najvišem vrhu Republike Hrvatske

Međutim, ni ta dva vrha ne spadaju u popis jer ih s njega »izbacuje« Zečjak, budući da su sedla između njih i Zečjaka visoka oko 1542 i 1545 metara.

Najzanimljiviji je na toj karti sam vrh Zečjak. Kota 1622 nije njegov pravi vrh (to je kota geodetske oznake) jer nekih 250 metara istočno od nje postoji vrh visok oko 1630 metara. Dosad sam mislio da je Šatorina najviši vrh srednjeg Velebita, ali Zečjak je od nje viši nekoliko metara! Je li to još tko primijetio? Inače, Zečjak južno ima i svoj treći podvrh, visok oko 1625 metara, tako da sva tri njegova vrha tvore gotovo pravilan trokut stranice oko 250 metara; između njih je pedesetak metara duboka ponikvica. U intenzivnoj korespondenciji s urednikom »Hrvatskog planinara« u vezi s ovim člankom saznao sam za javnu dostupnost podataka o visinama pojedinih vrhova na web adresi geoportal.dgu.hr/HOK5. Pretražio sam na toj adresi sve vrhove s narednog popisa i tako dobio točnije visine tih vrhova. Potvrdilo se zapažanje da je istočni vrh Zečjaka (1629 m) viši i od Šatorine (1624 m) i od kote Zečjak (1622 m).

Vrhovi s popisa razvrstani su u masive. Velebit je tradicionalno podijeljen na sjeverni, srednji i južni, Kremen je pridružen Plješivici, sva su tri vrha u Gorskom kotaru stavljena zajedno, a vrh Dinare

i masiv Troglava stavljeni su u planinu Dinaru, kao što je to učinjeno i u Velikom atlasu Hrvatske. U trećem su stupcu popisa vrhovi rangirani po pojedinim planinama. U četvrtom su stupcu visine vrhova zaokružene na cijele metre. Precizniji podaci o visinama s Geoportala poslužili su za preciznije rangiranje vrhova. U posljednja su dva stupca Gauss-Krügerove koordinate s karata mjerila 1:25 000. Na priloženoj karti vidimo koordinatnu mrežu u kilometrima pa za pravi vrh Zečjaka lako određujemo koordinate $x=5499,8$ i $y=4950,9$. Te procjene koordinata mogu imati pogrešku do 50 metara.

Hrvatska strana glavnoga grebena Troglava ima prilično terena višeg od 1500 metara, ali tamo nema nijednog vrha jer su svi u BiH. Iznimka je sporedni vrh Jančijeg vrha (Žrvnja), koji je visok 1790 metara, ali on se nalazi oko 250 metara u BiH. Taj je sporedni vrh na samoj granici i ima visinu od 1768 metara, ali prema navedenim kriterijima ne bi bio samostalan vrh jer postoji viši susjedni. Ipak sam ga stavio u popis, po istoj logici po kojoj je, na primjer, Mali Maglaj stavljen u Hrvatsku planinarsku obilaznicu iako postoji od njega viši i njemu susjedni Maglaj u BiH. Taj je hrvatski Jančiji vrh čak drugi vrh po visini u cijelom popisu!

Popis vrhova u Republici Hrvatskoj viših od 1500 metara

Br.	Ime vrha	Planina	Visina	X	Y
1	Dinara	Dinara 1	1831	5611,2	4880,7
2	Jančiji vrh (jugozap.)	Dinara 2	1768	6380,4	4876,6
3	Sveti Jure	Biokovo 1	1762	6423,7	4800,2
4	Vaganski vrh	Južni Velebit 1	1757	5540,6	4913,8
5	Sveto brdo	Južni Velebit 2	1751	5545,8	4909,5
6	Babin vrh	Južni Velebit 3	1744	5545,3	4910,7
7	Babin vrh	Južni Velebit 4	1739	5539,3	4914,7
8	Brundo	Južni Velebit 5	1717	5541,2	4912,9
9	Šegestin	Južni Velebit 6	1715	5541,6	4913,4
10	Velika Duvjakuša	Dinara 3	1708	6385,5	4866,9
11	Malovan	Južni Velebit 7	1706	5542,5	4912,6
12	Gorica (sjev.)	Dinara 4	1704	5611,3	4879,3
13	Mali Rajinac	Sjeverni Velebit 1	1699	5501,4	4961,1
14	Glavica (ist.)	Dinara 5	1696	6387	4866,5
15	Krajačev kuk (zap.)	Sjeverni Velebit 2	1677	5500	4956,3
16	Veliki Zavižan	Sjeverni Velebit 3	1676	5498,3	4962
17	Vratarski kuk	Sjeverni Velebit 4	1676	5500,4	4958
18	Veliki Pivčevac	Sjeverni Velebit 5	1676	5499,8	4962,3
19	Gromovača	Sjeverni Velebit 6	1676	5499,1	4958,8
20	Torlakova glavica	Dinara 6	1674	6384,6	4867,6
21	Jančarska glavica	Dinara 7	1669	6383,2	4867,9
22	Goli vrh	Sjeverni Velebit 7	1669	5499,5	4955,7
23	Veliki Rajinac	Sjeverni Velebit 8	1667	5502,4	4959,8
24	Seravski vrh	Sjeverni Velebit 9	1662	5498,5	4955,8
25	Veliki Troglov	Biokovo 2	1658	6423,7	4799,3
26	Hajdučki kuk (sred.)	Sjeverni Velebit 10	1658	5501,7	4958,1
27	Ozeblin	Plješivica 1	1657	5569,9	4937,5
28	Bili vrh	Južni Velebit 8	1657	5543,5	4911,4
29	Pasarićev kuk	Sjeverni Velebit 11	1654	5499,4	4958
30	Plješevica	Sjeverni Velebit 12	1654	5499,8	4965,8
31	Hajdučki kuk (ji)	Sjeverni Velebit 13	1650	5502	4957,7
32	Gola Plješivica	Plješivica 2	1648	5559,6	4961,3
33	Vučjak	Sjeverni Velebit 14	1644	5498,5	4963,5
34	Vrbanski vrh	Sjeverni Velebit 15	1642	5499,8	4963,4
35	Sveti Ilija	Biokovo 3	1642	6419,1	4803,5
36	Crikvena	Sjeverni Velebit 16	1641	5499,5	4957,2
37	Rožanski vrh	Sjeverni Velebit 17	1638	5497,5	4955,5
38	Badanj	Južni Velebit 9	1638	5537,7	4916,3
39	Hirčev kuk	Sjeverni Velebit 18	1637	5499,1	4957,8
40	Varnjača (sred.)	Sjeverni Velebit 19	1635	5499,7	4957,4
41	Debelo brdo	Južni Velebit 10	1632	5535,9	4914,7
42	Zečjak (ist.)	Srednji Velebit 1	1629	5499,8	4950,9
43	Veliki Kozjak	Sjeverni Velebit 20	1629	5503,2	4954,3
44	Vrh 1 km sz. od Badnja	Južni Velebit 11	1626	5537	4916,7
45	Šatorina	Srednji Velebit 2	1624	5504,2	4944,8
46	Trovrh	Plješivica 3	1620	5566,5	4952,3
47	Miletanjak	Biokovo 4	1619	6417,4	4804,6
48	Vrh 1 km sjev. od Gromovače	Sjeverni Velebit 21	1618	5499,1	4959,7
49	Visočica	Južni Velebit 12	1616	5529,9	4920,7
50-51	Ograđenik (ist.)	Srednji Velebit 3-4	1614	5502	4945,7
50-51	Malovan	Srednji Velebit 3-4	1614	5502,9	4945,1
52	Alančić	Sjeverni Velebit 22	1611	5497,9	4954,1
53	Vrh iznad Rude poljane	Plješivica 4	1611	5568,2	4950,2
54	Matijević brijeg (ji)	Srednji Velebit 5	1610	5503,2	4944,1
55	Kokošnica	Sjeverni Velebit 23	1610	5500,5	4961,7
56	Snježnik	Sjeverni Velebit 24	1609	5499,4	4965,6
57	Rudi Lisac	Plješivica 5	1608	5569,7	4935,2
58	Goljak	Sjeverni Velebit 25	1605	5501,4	4953,3

Br.	Ime vrha	Planina	Visina	X	Y
59	Čelavac	Južni Velebit 13	1601	5532,4	4918,8
60	Balinovac	Sjeverni Velebit 26	1600	5497,7	4962,5
61	Čepuraš (sz)	Sjeverni Velebit 27	1600	5499	4960,7
62	Obrazovac (sz)	Srednji Velebit 6	1597	5501,6	4947,3
63	Štirovac	Južni Velebit 14	1597	5538,8	4915,5
64	Brnjica	Plješivica 6	1596	5567,6	4951,6
65	Kremen	Plješivica 7	1591	5570,9	4924,8
66	Robinac	Sjeverni Velebit 28	1590	5501,7	4963,4
67	Runjavac	Plješivica 8	1589	5570,1	4938,8
68	Hajdučki kuk (sz)	Sjeverni Velebit 29	1588	5501,3	4958,3
69	Vučjak	Sjeverni Velebit 30	1586	5500,1	4954,7
70	Jančija glavica	Dinara 8	1585	5613	4879,7
71	Golovrhe (ji)	Južni Velebit 15	1584	5535	4917,7
72	Velika glavica	Dinara 9	1579	6381,7	4869
73	Mali Golić	Sjeverni Velebit 31	1577	5502,2	4952
74	Čepuraš (ji)	Sjeverni Velebit 32	1575	5499,6	4960,4
75	Kozjak	Južni Velebit 16	1572	5532	4917,8
76	Medin golić	Srednji Velebit 7	1568	5502,2	4950,1
77	Kitavac	Sjeverni Velebit 33	1563	5503,4	4959,7
78	Crni vrh	Plješivica 9	1562	5560,7	4959,4
79	Pljišivica	Sjeverni Velebit 34	1560	5502,9	4962,2
80	Golovrhe (sz)	Južni Velebit 17	1558	5533,7	4918,6
81	Cipaljski vrh	Srednji Velebit 8	1556	5500,4	4949,8
82	Korenik	Biokovo 5	1556	6420,2	4802,3
83	Borovačko brdo	Srednji Velebit 9	1553	5501	4948,9
84	Padeški Golić	Srednji Velebit 10	1553	5502,5	4948,3
85	Veliki Golić	Srednji Velebit 11	1550	5506,2	4949,9
86	Čardak	Plješivica 10	1550	5566,5	4942
87	Seveljev brig	Biokovo 6	1549	6424,2	4800,9
88	Orlovača	Dinara 10	1546	6381,7	4870,5
89	Mala Visočica	Južni Velebit 18	1545	5532,9	4919,9
90	Lisac	Sjeverni Velebit 35	1541	5496,5	4956,7
91	Antića glavica	Dinara 11	1541	5619,8	4870,5
92	Ložnica (zap.)	Sjeverni Velebit 36	1541	5502,6	4960,6
93	Devčić brig	Sjeverni Velebit 37	1537	5503,6	4961,7
94	Kimet	Biokovo 7	1536	6428,3	4794
95	Jasenovac	Srednji Velebit 12	1536	5506	4950,6
96	Jagodnik	Biokovo 8	1534	6416,9	4805,4
97	Kula (Bjelolasica)	Gorski kotar 1	1533	5497,3	5014,4
98	Veliki Risnjak	Gorski kotar 2	1528	5470,6	5032
99	Jurekovački kuk	Sjeverni Velebit 38	1525	5502,6	4956,3
100	Čakolica	Dinara 12	1521	6380,9	4869,7
101	Golubić (jz)	Sjeverni Velebit 39	1519	5503,4	4957,3
102	Jančag	Dinara 13	1516	6381	4871,3
103-104	Klanac (jugoist.)	Sjeverni Velebit 40-41	1512	5497,4	4958,8
103-104	Vrh 2 km si. od Lisca	Sjeverni Velebit 40-41	1512	5497,6	4957,5
105	Debeli vrh	Plješivica 11	1510	5569,3	4948,9
106	Svilaja (Bat)	Svilaja 1	1508	5619,9	4850,7
107	Javornik	Srednji Velebit 13	1507	5505,2	4951,4
108	Snježnik	Gorski kotar 3	1505	5467,8	5033
109	Vrh 1 km ist. od Obrazovca	Srednji Velebit 14	1505	5502,7	4947,1
110	Laktin vrh	Srednji Velebit 15	1504	5507,7	4941,9
111	Debeljak	Srednji Velebit 16	1503	5508,5	4944,3
112	Gole kose	Biokovo 9	1501	6421,8	4800
113	Veliki Obljak	Srednji Velebit 17	1501	5506,8	4951,1
112	Laktin vrh	Srednji Velebit 17	1504	5507,7	4941,9
113-114	Veliki Obljak	Srednji Velebit 18	1501	5506,8	4951,1
113-114	Vrh 500 m sz. od Lokve	Biokovo 9	1501	6421,8	4800

Visine vrhova usklađene su i rangirane prema podacima s Geoportala Državne geodetske uprave (geportal.dgu.hr)

Solunska glava (2540 m)

Vrh s kojega se (ne) vidi Solun

Damir Bajš, Zagreb

DAMIR BAJŠ

Kao jedan od ciljeva godišnjeg izleta HPD-a »Željezničar« iz Zagreba u makedonske planine odabrali smo Solunsku glavu (2540 m), najviši vrh planine Jakupice, poznate još i pod starim imenom Mokra planina, koje je nastalo zbog velike količine padalina i geološkog sastava koji sprječava poniranje vode u podzemlje.

Glavno je polazište za uspon na Solunsku glavu selo Nežilovo (700 m), odakle prema vrhu vode dva puta. Izabrali smo lakši, ali i duži, prema planinarskom domu Čeplesu (1450 m). U prvom dijelu vodi po dobroj makadamskoj cesti, pri čemu se povremeno otvara vidik na okolne vrhove, nagovješćujući da nas na putu očekuje još mnogo što zanimljivo. Nakon osam kilometara s ceste se odvaja staza koja daljnjih sat hoda priječi strme padine do izvora rijeke Babune. Njezin se

tok dijeli na dva dijela – gornji se zove Azot, a donji Klepa. Babuna se nakon 53 km toka, iza Veleške klisure, ulijeva u Vardar, koji njene vode nosi prema Solunu i Egejskom moru.

Nedaleko od izvora su dvije zanimljivosti. Nakon nekoliko minuta uspona iznad izvora dolazi se do špilje u koju se može ući gotovo vodoravnim hodnikom i njime pokraj velikih kamenih blokova stići do dubokog ponora. U njemu se čuje jak šum podzemnih voda koje malo dalje izviru kao rijeka Babuna. Špilja je bogata špiljskim nakitom koji, začudo, nije devastiran, vjerojatno zato što je ovo mjesto ipak dostupno samo istinskim ljubiteljima prirode.

Samo tridesetak metara nizvodno od izvora nalazi se petnaestak metara visok slap izrazite ljepote i slikovitosti, kojim Babuna započinje svoj

dug put prema Vardaru. Mnogo smo vremena proveli slikajući se uz sitne kapljice vode iz slapa, koji pruža ugodno osvježanje za vrućih ljetnih dana.

Vraćamo se na cestu i njome nastavljamo prema Čeplesu. Na jednom se mjestu otvara vidik prema Solunskoj glavi. Zabrinjava nas to što vrh sada ima bijelu kapu od oblaka.

Za sat vremena stižemo do Čeplesa, gdje se nalazi dom zanimljiv po orijentalnoj arhitekturi. Sastoji se od dva dijela – starijega, s drvenim balkonima na svim stranama zgrade te novijega, manje lijepoga i neuglednijega. Planinari koji su navikli na slovenski ili austrijski standard opreme i usluga imali bi primjedbi no treba reći da dom Čeples planinarima ipak pruža sigurno i mirno utočište te mogućnost skromnijeg smještaja i pripreme hrane po pristupačnijim cijenama.

Sutradan rano ujutro krećemo na Solunsku glavu. Do vrha će nam trebati, barem prema onome što piše na ploči pokraj doma, najmanje tri sata, pri čemu ćemo svladati visinsku razliku od 1100 metara. Odmah iza doma staza ulazi u područje paprati visoke i do dva metra pa planinare pred sobom gotovo ne možemo vidjeti. Slijedi uspon kroz lijepu bukovu šumu do izvora i mjesta

zvanog Donja Babina rupa. Porijeklo toga čudnog naziva nisu nam objasnili ni domaći ljudi niti naš makedonski planinarski vodič. Osim izvora hladne i pitke vode, tu je i klupa za odmor, koja će nam dobro doći u povratku. Uz rub šume ima i mnogo borovnica koje, na našu žalost, nisu još bile zrele. Put tuda vodi velikom strminom sve do izlaska na vršni greben, no svježina jutra uspon čini ugodnim, a penjanje olakšavaju mirisi i žive boje cvijeća posvuda oko nas. Pažnju mi zaokuplja lijep cvijet tamnocrvene boje kakav prije nisam vidio. Riječ je o vrsti ljiljana, stručnog imena *Lilium cattaniae* Visiani, koja raste u hladnijim i višim predjelima. U narodu ga zovu i zmajev ljiljan. Budući da je rijedak, zakonom je zaštićen.

Na visini od oko 2100 metara izlazimo na vršni greben na mjestu zvanom – pogađate – Gornja Babina rupa. Staza mjestimično vodi tik uz rub grebena i provalije duboke nekoliko stotina metara. Na drugoj je strani velika zdjelasta udolina Begovo polje. Obrubljena je planinskim grebenima s istaknutim vrhovima koji za 300 do 400 metara nadvisuju udolinu. Među njima se ističe Karadžica, visoka 2472 metra. Dakako, vidi se i cijeli grebenski put do vrha Solunske glave. Uspon je blag, ali stalan, osim završnoga dijela,

Uistinu, lijep je osjećaj biti tako visoko, uz dobru vidljivost i bez vjetra. Pitamo svoga vodiča Marjanca Markovskog odakle vrhu naziv Solunska glava i vidi li se s njega Solun, koji je 200 kilometara daleko u Grčkoj. Odgovor nas nije iznenadio budući da se između nas i Soluna nalazi nekoliko visokih planina

Slap rijeke Babune

DAMIR BAJS
DAMIR BAJS

Pred planinarskim domom Čeples

DAMIR BAJŠ
DAMIR BAJŠ

Staza od Gornje Babine rupe prema vrhu

kad postaje strmiji i vijuga u zavojima do ograde vojnog objekta na vrhu.

Budući da se na sam vrh ne može, obilazimo ga u širokom luku kako bismo se odmorili na njegovoj sjevernoj strani. Nalazimo se pedesetak metara od najviše točke, taman toliko da se ne izgubi onaj poznati užitak stajanja na samome vrhu. Fotografiramo se tako da se na slici ne vidi vojni objekt. Uistinu, lijep je osjećaj biti tako visoko, uz dobru vidljivost i bez vjetera. Pitamo svoga vodiča Marjanca Markovskog odakle vrhu naziv Solunska glava i vidi li se s njega Solun, koji je 200 kilometara daleko u Grčkoj. Odgovor nas nije iznenadio budući da se između nas i Soluna nalazi nekoliko visokih planina. Navodno su prije stotinjak godina vojnike koji su se nalazili na vrhu ohrabivali govoreći im da je selo koje se nazire u daljini Solun te da će do njega lako stići jer, eto, nije daleko. Bilo kako bilo, ostalo je ime i legenda o njegovu nastanku.¹ Pogled nam privlače najviši vrh Makedonije Golem Korab (2764 m) na zapadu, Vodno iznad Skopja s najvećim metalnim križem na svijetu, istočni dio Skopja i Šar-planina s Titovim vrhom (2747 m), našim sljedećim ciljem. Vidik za pamćenje!

Nakon odmora vrijeme je za silazak. Spuštamo se istom stazom do Čeplesa, a dalje onim drugim putom, spomenutim na početku. Ovaj je kraći

Željezničari na vrhu Solunske glave (2540 m)

i znatno strmiji. U drugom dijelu prati kanjon potoka Bistre, sve do ribnjaka i hotela s restoranom, kraj kojeg smo napustili autobus dan prije.

Naš nam je vodič na koncu priuštio malo iznenađenje, koje smo shvatili kao iskaz povjerenja: odveo nas je do svoje rodne kuće, u kojoj živi njegova majka. Bili smo dirnuti njezinom i njegovom jednostavnošću i neposrednošću, unatoč skromnom životu u trošnoj seoskoj kućici.

Prehodali smo oko 35 kilometara, svladali 2050 metara uspona i jednako toliko silaska. Hodali smo čak 14 sati, ali nije bilo teško jer Jakupica uistinu nudi mnogo ljepote. Svi smo zaključili da se isplatilo upoznati tu lijepu planinu, njezine boje i mirise, te biti u ugodnom društvu domaćih planinara.

DAMIR BAJŠ

Lilium martagon - podvrsta *Lilium cattaniae* Visiani

¹ Stručnjaci kažu da su vrhu ime Solunska glava dali polunomadski stočari kojima je to bila najviša točka na putu do Soluna sa stadiama svojih ovaca (op. lektora).

Čarobna noć na vrhu Velebita

Slavko Patačko, Zagreb

Unastojanju da se što spremniji suočimo s izazovima koji nas čekaju na ekspediciji u Čileu, cijele smo se protekle jeseni intenzivno pripremali. Za jedan vikend u studenome izabrali smo najljepšu planinu na svijetu, Velebit. Dvanaestero nas krenulo je na put trima autima. S obzirom na to da je za kavu bilo prekasno, u jednom smo restoranu u Starigradu Paklenici popili samo čaj. Barem većina nas.

Cesta od Starigrada do Velikog Rujna duga je otprilike 15 kilometara. Asfaltirana je samo do Velikog Vaganca, do pola puta, dok je preostali dio dobar makadam. Zaustavljamo se pored kombija zadarskih registracija na početku Velikog Rujna, odakle ćemo poći prema planinarskom skloništu Struge. Nismo baš bili sretni zbog toga kombija jer na Strugama očito nećemo biti sami, ali što je – tu je.

U vrijeme kad su svi »normalni« ljudi već u pidžamama i pred televizorom, zavaljeni u udobnim foteljama u toplini svojih domova, mi se pod okriljem noći i pod budnim okom Majke Božje iz obližnjeg svetišta u tišini spremamo za susret s velikom planinom. Prije polaska još se jednom osvrćemo oko auta. »Nemojte slučajno nešto zaboraviti!« Dvadeset je sati i noć je odavno zarobila planinu. Samo sova u dubokoj šumi i šum lišća pod našim nogama remete savršen mir i spokoj. Maštom pobuđene i svjetlom čeonih lampi razbuđene sjene oživljavaju šumu. Sa svih strana stotine čudnih spodoba vrebaju na nas pružajući kvrgave i izobličene ruke prema nama. Žele li nas dohvatiti ili samo pomilovati!?

Bajka se pretvara u stvarnost. Kakvi smo sretnici! Jesmo li svjesni svoje privilegiranosti? Jesmo li dovoljno zahvalni Bogu na ovim darovima? Opčinjeni smo materijalnim u toj mjeri da sitnice koje nas ispunjavaju i hrane nam dušu promiču pored nas a da toga uopće nismo svjesni. Negdje sam pročitao savjet neka ne podcjenjujemo sitnice jer one često nedostaju do savršenstva. A savršenstvo nije sitnica.

Nebo je posuto zvijezdama, kao da je eksplodiralo. Bezbroy svjetlećih krhotina zaustavljenih u trenutku. Čudesno! Treperava svjetlost s kopna spaja se s nebeskim svodom u mističnu cjelinu. Zastajemo na svakom izloženom mjestu. Upijamo, gutamo, divimo se.

Na Strugama nas dočekuje mraz. Puše neugodan sjeveroistočnjak. Kako smo i pretpostavljali, u planinarskom skloništu na Strugama već se smjestilo desetak posjetitelja. Namjerno nisam rekao planinara jer je sudeći po zadimljenoj prostoriji, ne od peći nego od cigareta, očito riječ o ljudima kojima je planinarska etika stran pojam.

Još na sastanku, dok smo se dogovarali o turi, Ivo je izrazio želju da prespava u šatoru na Vaganskom vrhu. Ideju je prihvatio i Hrvoje. Nije prošla ni sekunda, kad je i u meni proradio crv. Zamisao i nije tako loša. Dapače, jako mi se svidjela. I ja ću to učiniti. No, neću spavati u šatoru, već ću bivakirati. Ovo je prava prilika da iskušam vreću za spavanje. U pregrijanom, zadimljenom i zagušljivom skloništu izdržao sam samo toliko koliko je bilo potrebno da navučem tople tajice. A zatim sam poput strijele izletio van. Hladan velebitski zrak miriše poput najfinijeg parfema. Ako sam se dosad i dvoumio, došao je trenutak konačne odluke. Idem gore, pa što bude!

Odmah iznad skloništa dočekuje nas snijeg. Smrznut je, ali ne i predubok. Tišina je nestvarna. Samo škripanje snijega pod našim nogama odaje prisutnost uljeza koji su se drznuli odškrinuti vrata i zaviriti na mjesta rezervirana za neka druga bića. Zastajemo na Marasovcu. Mrkli je mrak. Osupnuti, samo šutimo. Svjetlost čeonih svjetiljki krči nam put. Prilično brzo napredujemo. Prolazimo pored Babinog vrha. Babino jezero pod dubokim je snijegom. Sve smo bliže i već pomalo naziremo tamne obrise Vaganskog vrha. Posljednji uspon, prolaz kroz klekovinu i... najзад. Križ nam odaje da smo na Vaganskom vrhu, 1757 metara iznad razine mora. Dvadeset i tri su sata i četrdeset minuta.

Pripreme za bivakiranje

Mnogo sam se puta penjao na taj osebniji vrh naše mitske planine i svaki sam put bio prožet snažnim čuvstvima ponosa i sreće. Ali dotaknuti najvišu točku Velebita u ovaj kasni noćni sat nešto je što ću pamtit dok živim.

Mjesto gdje je postavljen križ nije najviši vrh Velebita. Najviša točka udaljena je pedesetak metara u smjeru jugoistoka. Ivo i Hrvoje odmah se daju na posao i za tili čas podižu šator na samom vrhu Velebita. Krajičkom oka i pomalo ljubomoran gledam u pravcu šatora i mislim kako bi bilo

da se napravim malo lud, sunem u šator i samo se zavalim između njih. Po ovakvoj cičoj zimi raditi nekakav bivač i spavati na otvorenom!? Ma daj! Stresao sam glavom i otarasio se negativca koji mi se u tami prišuljao.

Velebit se razgoropadio i sve više pokazivao bijele zube. Moram što prije pronaći pogodno mjesto za bivač. Za oko mi je zapeo suhozid u obliku potkove nedaleko od šatora, visok malo više od pola metra. Ovo je idealno. »Potkovu« prvo čistim od snijega, a onda mičem i kamenje koje je s vremenom popadalo sa suhozida. Grančice klekovine poslužit će mi kao izolacija između karimata i tla. Iz ruksaka izvlačim vreću, dobro je pregledavam i opipavam te postavljam na karimat. Ubrzo će se pokazati jesam li poveću svotu kuna uložio u nešto kvalitetno ili u »šrot«. Bude li ovo drugo, moje podravsko srce to zasigurno neće preboljeti.

Skidam gojzerice i navlačim debele čarape. Prije nego što sam se zavukao u vreću još sam jednom upravio oči u rascvjetano nebo. »Mati moja draga, kakva noć!« Iako je u izravnom srazu sa mnoš negativac redovno gubio, odnekud se opet stvorio kraj mene i tiho mi prišapnuo na uho: »Pazi, možda se ujutro ne probudiš!« Posljednje čega se sjećam bili su završni stihovi molitve anđelu čuvaru. A onda sam usnuo.

SLAVKO PATAČKO

Prve zrake sunca na Vaganskom vrhu

Članovi HPD-a »Željezničar« na Vaganskom vrhu

Oko pola četiri probudio me vjetar. »Ej, živ sam!« Provirujem iz vreće. U lice mi se zarila snažna studen. Zvijezde su nestale. Oblačno je. Što ako počne padati? Ma neće valjda! Povlačim glavu natrag u ugodnu toplinu i nanovo tonem u san. U polusnu čujem nečije glasove. Palim svjetlo na ručnom satu. Šest je sati. Prvo što sam ugledao kad mi je glava napustila toplinu vreće bili su nečiji štapovi naslonjeni na suhozid i nečiji obris kako mi se približava. »Slavek, jesi li živ?« Bio je to Ivo. Lice mi se ozarilo od sreće i razvuklo u blažen osmijeh. S istoka se preko zamagljene Like lagano i sramežljivo budio dan. Izvlačim se iz vreće. Položila je s čistom peticom. Ne moram se brinuti za srce.

Zapljuskuje me val hladnoće. Oblaci su netragom nestali i opet je vedro. Jutarnje rumenilo postupno prepušta mjesto preljevima žute, crvene i plave. Zvijezde su iščeznule. Još se samo Danica ne da. Najednom, tamo daleko na istoku, nešto je zabljesnulo. Trenutak potom na horizontu se prvo sramežljivo, a potom drsko i nadmeno poput feniksa počelo radati sunce. Sve dok nas oči nisu zaboljele gledali smo kao ošamućeni u krvavu kuglu koja je sve više poprimala zlatan sjaj. Od ushita su mi potekle suze.

Kuhamo čaj i kavu. Kakvog li je samo okusa bio moj »earl grey« u ovo čarobno jutro na

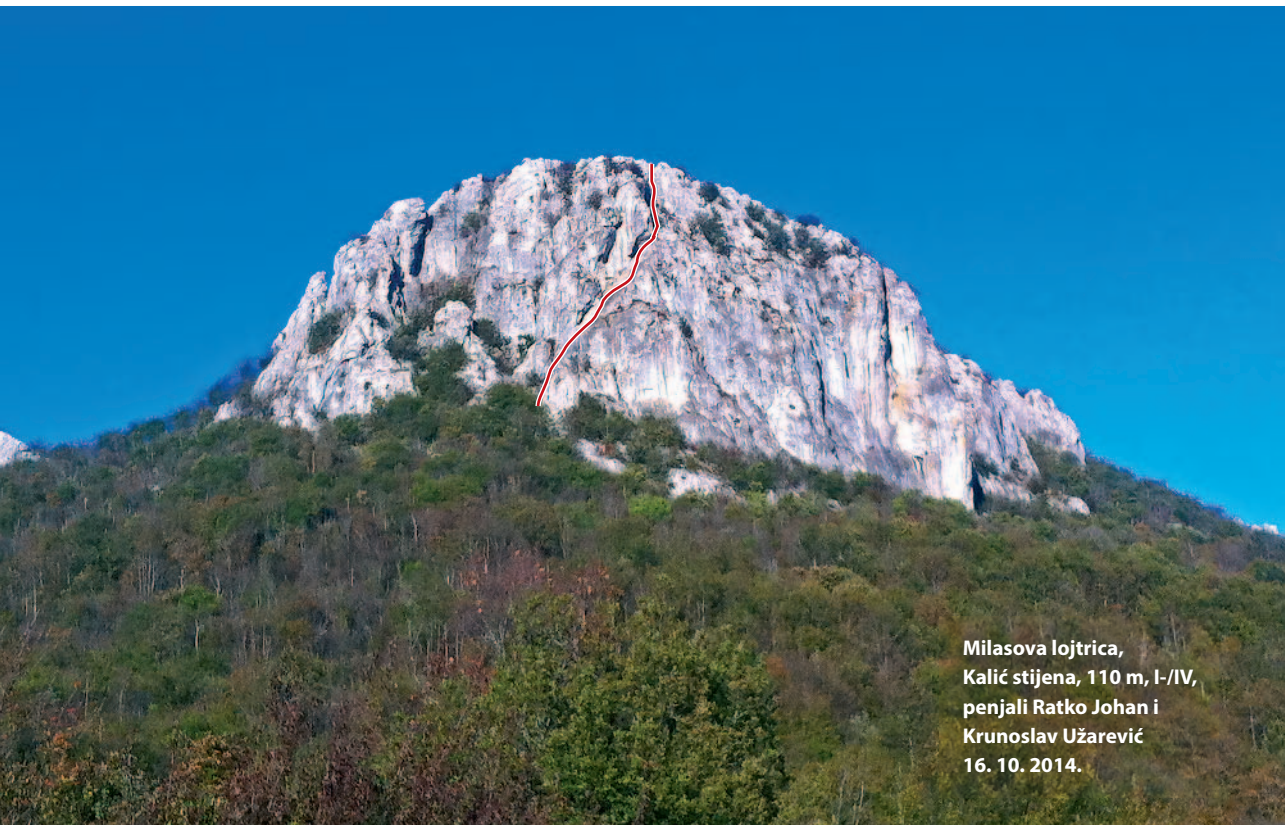
krovu Velebita! Pristigli su i naši. Iako smo već pospremili šator i bivak, morali smo im nadugo i naširoko objašnjavati kako smo i gdje proveli noć. Jutro se pretvorilo u sunčan i ugodan dan s temperaturom koja se popela znatno iznad ledišta. Obzorje je i dalje ostalo besprijekorno čisto pa su vidici bili savršeni. Na sve nam se strane moćna planina otvarala u svojoj punoj raskoši. »Oj, ti vilo, vilo Velebita, ti našeg roda diko...!« ganut, zapjevah.

Na povratku prema Velikoj Paklenici obišli smo vrhove koji planinarima nisu baš često na dnevnom redu: Brundo, Liburniju i Babin kuk. No, svakako su nepravedno zapostavljeni. Tura od Liburnije do Babina kuka prava je visokogorska poslastica, koje se ne bi posramili ni najprobirljiviji visokogorci. Babin kuk je pak priča za sebe. Uspon ne traje dugo, samo desetak minuta, ali je zato duž cijelog smjera postavljeno čelično užje. Težina ferate bila bi C po mojoj procjeni.

Dečki na Ramića dvorima lijepo su nas ugostili. Doduše, malo smo ih čudno pogledali kad su pred nas stavili račun, ali nećemo o tome. Da netko ne bi rekao kako se ipak sve vrti oko »love«. Mi dobro znamo da to nije istina. Sa Stražbenice se spuštamo prema Velikom Rujnu. Zvijezde se natječu koja će jače sjati. Doviđenja, sjene i utvare! Doviđenja, čudesna planino!

Milasova lojtrica

Ratko Johan i Krunoslav Užarević*, Zagreb

Milasova lojtrica,
Kalić stijena, 110 m, I-/IV,
penjali Ratko Johan i
Krunoslav Užarević
16. 10. 2014.

Smjer »Milasova lojtrica« u stijeni Kalića kod Donjeg Kosinja

U petak 30. svibnja u moj je sandučić elektroničke pošte stigao Milasov mail. Kratko i jasno: »Jel' bi se penjao u nedjelju? Da neke prvenstvene piknemo tam na jednoj stini kraj Gosča.« Budući da sam se u protekloj godini malo penjao, ovakve prilike ne propuštam. Naravno da sam za! Milas mi šalje fotke i stijena izgleda pošteno, pomalo zastrašujuće. Mora postojati razlog zašto nije ispenjana. No, tog je vikenda vrijeme bilo slinavo i odgodili smo penjanje za neki drugi put.

Dva tjedna nakon toga prognoza je obećavala. Krećemo. U autu me dočekuju Lux i Milas, a Renea, idejnog začetnika ovog pohoda, ukravamo u Gorskom kotaru. Kod Otočca silazimo s auto-

ceste i vozimo se lokalnim cestama do Donjega Kosinja, a potom makadamom prema Kalić stijeni. »Čovječe, pa to je ful strmo!« komentiramo. Fotka nije zavaravala. Navlačimo penjačke pojase, trpamo opremu u ruksake i krećemo lagano prema stijeni. Za dvadesetak minuta dolazimo do nje i uvjeravamo se kako nije samo strma nego dobrim dijelom i prevjesna.

Škicamo gdje ćemo ući u stijenu i dolazimo do predivne, ali prilično strme rampe. To je to! Rene i Lux odlaze na desni dio stijene popeti »sondirajući« smjer, po nekom obraslom i nelaganom kaminu. Linija za koju se odlučujemo

* Prvi dio teksta napisao je Ratko Johan, a poglavlje pod naslovom Drugi put u stijeni Krunoslav Užarević

Milas i ja savršena je. Ide točno po sredini stijene. Fenomenalno, ali je li izvedivo?

Kvačimo na sebe komplete, frendove, čokove i klinove. Milas polagano kreće u prvu dužinu. Laganica, trojkica po kompaktnoj stijeni. Uživancija! Dolazim do njega i zaključujemo da stvari postaju ozbiljnije. Pukotina od kojih pet metara je mrak. Strma, frendovi ulaze u nju, ali je napeto cijelo vrijeme. Na kraju pukotine problemčić. Treba se prebaciti udesno preko ćelave ploče, a zadnje mi je osiguranje neki sumnjivi klin. Pokušavam »mic po mic«, ali ne ide. Vuna. Frka. Trta. Da sam upenjan, možda bi i išlo. Dovikujem Milasu da ne ide i da ću otkinuti. Pokušava i Milas, dolazi do istog mjesta, ali opet niš.

Absajlamo na klin i odlazimo do lijevog grebena. Na putu do njega veselo razgovaramo, nismo deprimirani i Milas mi kaže: »Stari, drago mi je vidjeti da jednako lagano odustaješ od smjera k'o ja«. Nema razloga forsirati, tu smo da uživamo. Ulazimo u greben, penjemo, absajlamo, »prečkamo« i na kraju nekako izlazimo na vrh. Zadovoljni, smijemo se sami sebi i smjer nazivamo »Greben lavljeg srca«. Na putu do auta komentiramo kako nas je stijena malo uplašila. Nismo očekivali

I kako to često biva, istog trenutka kad sam došao doma počeo sam razmišljati o toj super liniji, sa željom da joj se kad-tad vratim i ispenjem je s Milasom. Koliko ti se puta pruža prilika da se popneš smjerom drito po sredini djevičanske stijene?

da će biti tako teško i pritom nismo baš sigurni da ćemo se tako brzo vratiti. I kako to često biva, istog trenutka kad sam došao doma počeo sam razmišljati o toj super liniji, sa željom da joj se kad-tad vratim i ispenjem je s Milasom. Koliko ti se puta pruža prilika da se popneš smjerom drito po sredini djevičanske stijene?

I onda se opet odigrao onaj grozni scenarij. Okružen dragim ljudima, dobra zezancija i nekome zvoni mobilni. Najgore moguće vijesti. Opet nam je nastradao

frend. Nema ga više. Užas... Onog trenutka kad sam saznao za Milasovu nesreću znao sam da moram ispenjati taj smjer. Jednostavno moram.

Drugi put u stijeni

Polako se primicala sredina listopada i bilo je sve izvjesnije da sljedećih godinu dana neću imati mnogo prilika za penjanje. Vratili smo se s Biokova, gdje smo uspjeli ispenjati niz lijepih smjerova, zahuktavao se naš odlazak u Kanadu, i

Penjački izazov
u stijeni Kalića

Spremanje
penjačke užadi
na vrhu stijene

kad sam se sjetio svih obaveza i vjerojatno lošeg vremena za nadolazeće vikende, već sam se pomirio sa spremanjem opreme nekamo u dubine ormara.

Pa ipak, pogled na prognozu za vikend pokazivao je izvrsno vrijeme, a Mia se spremala u Baške Oštarije i zabrinuto tražila prijevoz. Odmah mi je bilo jasno: ostavi posao, idi se penjati. U pet minuta s Raletom je dogovoreno sve bitno. To je ono što među nama uvijek ide brzo. Napokon idemo pokušati izvesti ono o čemu se dogovaramo od onog dana kad sam se vratio u Zagreb iz Dolomita i stajao u tihoj gomili pred »Velebitom« i »Željom«.

Raleta smo ukrkali na njegovom imanju. Usput nam je pokazao napredak u vrtu, među kokošima i ljubimcima. Dok smo se pakirali, njegova nam se kći Lika čak i nasmijala, onako ozbiljna curica koja svaki put kad dođemo izgleda drugačije.

Putem slušamo glazbu i raspredamo o prijateljima i našem skorom odlasku u Kanadu. Ostavljamo Miju u Baškim Oštarijama i za sat vremena evo nas pod stijenom u Kosinju. Opet me iznenađuje strmina i ljepota stijene koja gleda ravno na jug. Pristup od nekih pola sata dobro nas je zapuhao, obojica smo bez kondicije, a Rale mi je još jednom prepričao njihov pokušaj i opisao gdje su odustali. Nije se uopće činilo kompliciranim.

Stijena je izrazito lijepa, a poseban su izazov veliki stropovi, ploče i detalji čvrste stijene niz koju se na nekim mjestima slijeva voda. Kad sam došao do mjesta gdje su Rale i Mileni odustali, zablatio sam obje penjačice i uvidio da ću morati načiniti priječnicu po mokroj, blatnoj i neosigurnljivoj ploči. Nakon nekoliko pokušaja postavljam specijalan kratak klin iza neke ljske i polako se prebacujem. Noga drži. Dohvaćam desnu pukotinu i sigurnost na polici. Tada preko

položitih, ali slabo razvedenih ploča, te nekoliko pukotina u koje idu klinovi, dolazim do našega drugog sidrišta, na dobroj polici. S užitkom gledam Raleta kako rješava probleme i dolazi ravno na sidrište ispod najvećega stropa u stijeni. Uživamo gledajući gore i promatramo kamo dalje. Rale se prebacuje desno i po rubu stijene zaobilazi strop, bacajući usput poneki kamen, te nalazi sidrište na drvetu iza stropa.

Čeka nas još samo jedna dužina. Odabirem smjer preko najstrmijeg stupa, zabijam klin na dnu i ulazim u stup, s oduševljenjem otkrivajući hvatišta, mjesta za uglavljivanje frendova i pješčane satove. Krećem se lako, kao u dvorani, uz okrete na bokove i odmarnje u pogodnim položajima. Postavljam opremu u pukotine i pogledom pratim dužinu kakvu već dugo nisam penjao u neosiguranom smjeru.

Dolazim na vrh i dočekujem Raleta, s kojim dijelim oduševljenje posljednjom dužinom i cijelim smjerom. Čvrst, estetski lijep i kad bi bio duži imao bi sve što klasičan smjer treba imati. U razgovoru

Krunoslav Užarević i Ratko Johan, »selfie« na vrhu ispenjanog smjera

se tiho prisjećamo Martina i Kreše. Ispunjava nas pomisao kako bi od svih koje znamo oni možda i ponajviše uživali, zajedno s nama promatrali meandre Like i promišljali o novim pustolovinama, o tome kamo ćemo, i dalje dijelili hranu i doživljaje dok se ne vratimo na ceste i natrag u svoje živote.

Most na rijeci Lici kod Donjeg Kosinja

Tri planinarske godine u Švicarskoj

Lidija Basara, Karlovac

Točno se sjećam kad me je jednoga sunčanog dana krajem osamdesetih u šetnji selom Boševcem blizu Ozlja baka pitala kako mi se sviđaju njezini rodni »bregi«. Tada sam s dječjim žarom odgovorila kako su mi oni »skroz bez veze« jer volim jedino more. Moje oduševljenje morem očito je brzo splasnulo jer se jednako zorno sjećam kako sam nekoliko godina poslije, kao studentica, čeznutljivo gledala u oglasni ormarić PD-a »Dubovac«, gdje je bila najava izleta na Grossglockner, najviši vrh Austrije. Taj mi se vrh u tom trenutku činio najljepšim mjestom na svijetu, ali cijena izleta od 1000 šilinga (današnjih 70 eura) zvučala je u usporedbi s mojom studentskom stipendijom kao pravo bogatstvo. Doduše, nisam imala pojma da je posrijedi prilično zahtjevan uspon, ali sam i poslije često gledala u taj ormarić i »planirala« kako ću doći na neki sastanak tog društva. Ipak, bila sam

previše sramežljiva da bih se sama pojavila među tolikim nepoznatim ljudima.

Članica »Dubovca« postala sam tek petnaestak godina poslije. U to je vrijeme Austrija pomalo gubila status moje »najomiljenije zemlje« i preuzimala ga je Švicarska, koja će ga zadržati još dugi niz godina. Ponovno sam čitala i »Heidi«, knjigu koju sam prvi put pročitala tijekom zimskih večeri u prvom razredu osnovne škole, a koja mi je još uvijek omiljeno štivo.

Nekoliko godina poslije otišla sam na poslijediplomski studij u Zürich. Uza sav naporan rad, osjećala sam se kao u svojoj omiljenoj bajci jer sam gotovo svaki vikend provodila u švicarskim Alpama. U Švicarskoj je sve nekako individualnije nego kod nas pa i većina ljudi ne ide u planine u većim organiziranim skupinama, već s obitelji ili prijateljima.

MILJEN MARTIĆ

Uspón na
Rheinwaldhorn

Moj planinarski tim činilo je četvero Hrvata (uključujući i mene), jedna djevojka iz Slovačke i jedan Švicarac. Nitko od nas nije posjedovao auto, a taj u Švicarskoj i nije potreban jer se i do najmanjeg zaselka u planinama može stići javnim prijevozom – mreža željeznica i lokalnih autobusnih linija te njihovo funkcioniranje nama su nezamislivi. No, jednako su tako impresivne i cijene javnog prijevoza, tako da se valja unaprijed dobro raspitati o postojećim popustima na vlaku. Najviše se koristi kartica Halbtax, s kojom se za sve prijevozne karte plaća samo pola cijene. Isplati se već nakon nekoliko duljih vožnji vlakom, a vrijedi od jedne do tri godine. O svim popustima i pogodnostima najbolje se raspitati na mrežnim stranicama švicarskih željeznica (SBB). Stranice su dostupne na njemačkom, francuskom, talijanskom i engleskom jeziku, a engleski je dovoljan za sporazumijevanje u mnogim dijelovima Švicarske.

Na Rheinwaldhornu

Živeći u Zürichu, uza sav naporan rad, osjećala sam se kao u svojoj omiljenoj bajci jer sam gotovo svaki vikend provodila u švicarskim Alpama. U Švicarskoj je sve nekako individualnije nego kod nas pa i većina ljudi ne ide u planine u većim organiziranim skupinama, već s obitelji ili prijateljima

Gotovo svi Švicarci govore nekoliko jezika, a mladi općenito vrlo dobro govore engleski. Zanimljivo je da će mnogima u njemačkom govornom području biti draže obratiti li im se na engleskom nego na književnom njemačkom budući da govore vrlo različitim dijalektima njemačkog, na koje su jako ponosni.

Ako se dobro sjećam, prvi vrh na koji sam se popela u Švicarskoj bio je Ortstock (2717 m) u kantonu Glarusu, u koji smo se još mnogo puta vraćali. Do gradića Glarusa samo je sat vremena vožnje vlakom od Züricha, a glavinu kantona čini dolina rijeke Linth, s čijih se strana vrlo strmo uzdižu vrh za vrhom, sve do najvišeg vrha Tödija (3614 m).

Kao izletišta vrlo je popularna Rigi (1798 m), koju još zovu Kraljicom planina, a do čijeg se podnožja stiže vlakom za četrdesetak minuta. Gotovo je sa svih strana okružena jezerima, vidici s vrha su predivni, a pred sam vrh može se stići planinskim vlakom. Usto je na raspolaganju i bogata gastronomska ponuda pa je vrh uvijek

krcat turistima koji, naravno, stižu vlakom. Jedna od markiranih staza koje s podnožja vode na vrh, a kojom smo se zaputili moj brat i ja, sasvim je pusta i ne znam jesu li se više iznenadili svi oni Japanci na željezničkoj stanici pod samim vrhom ili mi kad smo ugledali jedni druge kao da smo iz potpuno različitih svjetova. Gotovo nam je bilo neugodno što smo tako mokri i pomalo smrdljivi došli na tako lijepo i posjećeno mjesto.

Jedna od mojih prvih želja kad sam počela planinariti u Švicarskoj bila je popeti se na visinu od 3000 metara. Kao novoj planinarki to mi se činilo vrlo impresivnim (i, naravno, vrlo važnim). Za taj podvig izabrala sam Ruchi (3107 m) u omiljenom nam Glarusu. Švicarski vrhovi viši od 3000 metara obično su pod snijegom tijekom cijele godine, no kako je godina bila neobično topla, vrh je bio potpuno suh i ne baš osobito privlačan. Više od samoga vrha sjećam se spavanja u planinarskom domu na 2714 metara – što zbog visine, a što zbog gužve, bilo je to moje najlošije spavanje prije rođenja sina.

Kad sam osvojila prvi tritisućnjak počele su pripreme za osvajanje prvog četiritisućnjaka. Početna stanica bio je Rheinwaldhorn (3402 m), najviši vrh kantona Ticino. Radilo se o prilično laganom usponu, no iznenadilo nas je vrijeme. Preko noći pao je snijeg pa je kamenje bilo vrlo sklisko, a ja sam bila potpuno neprikladno odjevena za vršni dio uspona, u tankoj jakni koja bi bila primjerenija za šetnju ulicom Bahnhofstrasse u centru Züricha, kao što je netko spomenuo. Na slikama je bilo toliko očito da se smrzavam da su mi kolege s posla za sljedeći rođendan kupili debelu zimsku skijašku jaknu, koju još uvijek veselo nosim.

Moj prvi četiritisućnjak trebao je biti Alphubel (4206 m) u kantonu Wallis/Valais na jugu Švicarske, gdje se nalaze gotovo svi najviši vrhovi i mnoga poznata skijališta. Kretali smo iz gradića Saas Feea, poznatog zimovališta s vidikom na impozantne

vrhove poput Doma (4545 m), Täschhorna (4490 m) i Nadelhorna (4327 m). Baš me je u to vrijeme posjetio brat, koji se rado pridružio usponu, iako će poslije nekoliko godina reći da mu uopće nije jasno što je tamo radio i kako mora da je to bio »neki drugi on«. Na put se kretalo, naravno, još za mraka kako bi se što sigurnije prešao početni dio uspona preko Feegletschera, nimalo bezazlenog ledenjaka, iako bi sam uspon trebao biti tehnički lagan.

Na pola puta gotovo nas je obeshrabrio planinarski par koji se spuštao a da nije ni stigao do vrha jer je, ako se dobro sjećam, jedno od njih propalo kroz snijeg koji je prekrivao pukotinu u ledenjaku te se, sudeći po sasvim poderanim hlačama, jedva izvuklo. No, problematično mjesto nismo ni vidjeli jer je jednoj članici mog društva pozlilo pa smo na moje insistiranje krenuli natrag, unatoč negodovanju ostalih. Ona je poslije još godinama u šali govorila kako sam joj spasila život

MILJEN MARTIC
MILJEN MARTIC

Pogled na Gstellhorn iz podnožja Dossenhütte

Glarnisch

Trientgletscher, na putu
prema Aiguille du Tour

i otad smo najbolje prijateljice. Prema zajedničkoj procjeni, uspjeli smo se do nekih 3600 – 3700 metara.

Kako je sezona bila pri kraju, uspon na 4000 metara odgodila sam za sljedeće ljeto, kad smo se vratili u Saas Fee s novim planom. No prije toga, ni sama ne znam kako, na listi želja našao se Aiguille du Tour (3540 m), vrh u masivu Mont Blanca, za koji dotad nisam ni čula. I sad se pitam je li to imalo veze s tad već spominjanim planom da se te godine ide i na Mont Blanc. Ne sjećam se dobro prvog dijela uspona, ali zabava je ionako počela tek kad smo se po vrlo strmom snijegu popeli do stijena koje je trebalo svladati da bi se stiglo do vrha. Na vrhu se staza spaja s onom koja vodi iz Francuske, budući da se vrh nalazi na samoj granici dviju država.

Sa švicarske strane nije bilo gužve i svi su strpljivo čekali u redu jer nije bilo sigurnih mjesta za mimoilaženje, ali se mnogobrojnim Francuzima toliko žurilo da su bili spremni gaziti po tuđim glavama i izgurati ljude sa staze, koja u tom dijelu više i nije staza jer se do vrha stiže laganim penjanjem. Kako se sve odvijalo u magli, tek sam

poslije na slikama vidjela kuda smo se zapravo penjali i koliko je strmo bilo ispod nas. Da smo slučajno imali lijepo vrijeme, sasvim se sigurno ne bih popela na vrh jer se prilično bojim visine.

Sljedećeg ljeta stigli smo u Saas Fee s namjerom da se popnemo na dva vrha viša od 4000 metara: Allalinhorn (4027 m) i Weissmies (4023 m). Allalinhorn smo namjeravali posjetiti prvi dan jer je pristup s jedne strane veoma lagan: kreće se s nekih 3500 metara, dokle vozi žičara. Tu se nalaze poznata skijališta, na kojima je viđen i sam »007« u filmu »On Her Majesty's Secret Service«. Za mene to nije bio nimalo lagan uspon jer mi se od prvoga koraka na toj visini, na koju smo tako naglo stigli, vrtjelo i boljela me glava. Do vrha sam, doduše, stigla, ali ne mogu reći da sam mnogo uživala u vidiku; jedva sam čekala povratak u dolinu. Jedna članica tima osjećala se još gore te se odlučila vratiti malo prije samog vrha.

Složile smo se da nema smisla sljedeći dan ići na Weissmies, do kojeg ipak treba mnogo dulje hodati, već ćemo dan provesti kao pravi turisti u dolini. No kad sam se naspavala, odjednom

mi je postalo bolje, a čim sam osjetila snijeg pod nogama znala sam da ću se prema vrhu osjećati još bolje pa sam se pridružila ekipi koja je krenula na Weissmies. Vrijeme je bilo loše, bilo je hladno i sniježilo je, vidljivost slaba, a put nam je bio nepoznat. Ali, pred nama su bili brojni drugi planinari i vodiči pa smo sigurno krenuli prema vrhu. Iako je vidljivost na vrhu bila kakvih deset centimetara, svi smo bili veseli jer Weissmies je bio ipak prvi »pravi« četiritisućnjak – nitko više nije brojio Allalinhorn.

Tu je negdje moja švicarska bajka i završila, jer dok su se moji prijatelji spremali na Mont Blanc, laboratorij u kojem sam radila preselio se u Stony Brook, u američkoj državi New York, moju sljedeću stanicu nakon tromjesečnog boravka na sveučilištu Erasmus u Rotterdamu. U Nizozemskoj sam gotovo svaki vikend imala goste iz Švicarske, a jednom sam našla i vremena za posjet Švicarskoj. Naravno, brzo se opet oformio naš planinarski tim i krenulo se s planovima kamo na izlet kad dođem u Švicarsku.

Unatoč mom žestokom protivljenju, između tri mogućnosti izabran je uspon na Dossenhütte, planinarski dom na visini od 2663 metra. Brinula sam se zbog dva razloga: kako sam tada živjela na morskoj razini, znala sam da zasigurno neću moći spavati na toj visini, a i vremenska je prognoza za drugi dan izleta bila loša – gotovo sigurna kiša. Među mojim prijateljima vladalo je (više-manje ispravno) mišljenje da ja samo kukam i rijetko su kad obraćali pozornost na moje bojazni, tako da mi je bilo gotovo drago što su stvari krenule po zlu. Prvo se pokazalo da je uspon, koji je velikim dijelom išao kroz više ili manje mokru ali, srećom, na ključnim mjestima osiguranu stijenu, bio za neke od nas vrlo zahtjevan pa je posljednja članica ekipe stigla u dom tek u sumrak, potpuno iscrpljena. Preko noći je pao snijeg, zbog kojeg je povratak po zaleđenoj stijeni po kojoj smo stigli postao nemoguć pa smo se morali spustiti duljom, ali tehnički mnogo lakšom i sigurnijom varijantom, znajući da ćemo satima hodati po kiši, koja samo što nije počela.

No, najgore je bilo to što se djevojka koja je imala teškoća s usponom nije tijekom noći oporavila, već joj je bilo sve lošije. Nije mogla napraviti ni korak bez pridržavanja i vrlo je brzo postalo očito da treba pozvati gorsku službu spašavanja da je preveze u dolinu. REGA, švicarska gorska služba spašavanja, prilično se razlikuje od našega HGSS-a. To je privatna organizacija koju financiraju članovi, a godišnja članarina trenutno iznosi 30 švicarskih franaka. Pozovete li je u pomoć, a niste njezin član, sami plaćate sve troškove spašavanja iz zraka. Što je još gore, spasitelji su obvezni svakoga koga spase prevesti u bolnicu na pregled, koji je još skuplji od samog spašavanja. Budući da tada još nismo znali za mogućnost plaćanja godišnje članarine, našu je prijateljicu u dolini dočeka račun od nekih 7000 švicarskih franaka. Zbog kiše, mi ostali stigli smo u dolinu mukotrpnije, ali znatno jeftinije, i nekoliko sati poslije.

Bilo je to moje posljednje planinarenje u Švicarskoj, ali preostao je još jedan vrh kojega se rado sjećam i koji mi je posebno lijep, iako je niži od mnogih na kojima sam bila, kao i od mnogih na koje bih se još željela popeti. Riječ je o planini Säntis (2502 m) na granici triju kantona. Od njih je posebno zanimljiv Appenzell Innerrhoden, u kojem su žene dobile pravo glasa na lokalnoj razini tek 1991. godine. Radi

MILEN MARTIC

Aiguille du Tour - kroz maglu prema vrhu

se o vrlo ruralnom kantonu, s najmanjim brojem stanovnika, ali s bogatom povijesti.

Za mene najljepši uspon na Säntis vodi baš iz tog kantona, iz sela Wasseraue. Pretkraj se ide vrlo strmom stijenom opremljenom sajlama. Na sam vrh, naravno, s druge strane, vozi i žičara, koja je najbolja varijanta za povratak u dolinu. Kako oko Säntisa nadaleko nema viših planina, vidici su predivni.

Danas je prekrasan sunčan dan, baš poput onog kad sam posljednji put bila na Säntisu. Zamislijam kako uživam u vidicima s vrha, a pogled mi bježi prema jugu i zapadu, prema Bernskim Alpama, ledenjaku Aletschu te, još južnije, sve do Monte Rose na granici s Italijom. Upravo o Monte Rosi razmišljam posljednjih mjeseci i nadam se da ću je konačno i vidjeti, ako ne već sljedeće godine, a onda svakako godinu poslije, jer me već predugo nije bilo u mojoj drugoj domovini, dragoj Schwiizerländli.¹

¹ Želite li istraživati švicarske planine, evo preporuke gdje započeti: www.sac-cas.ch/huetten/huette-suchen.html

U carstvu Feegletschera (Alphubel)

Šezdeset godina suradnje hrvatskih i slovenskih speleologa

Vlado Božić, Zagreb

Još u davna vremena naši su daleki preci ulazili u špilje i jame, na svoj ih način istraživali i koristili u razne svrhe. Saznanja o tim istraživanjima prenosila su se usmenom predajom, a nakon pojave pisma i pisanim putem.

Dugogodišnjim istraživanjem špilja i jama mogu se pohvaliti i Hrvati i Slovenci, ali zapisa o davnim posjetima i istraživanjima na tlu susjednih zemalja nema. Prvi dokument s prikazom posjeta i istraživanja jednog slovenskog istraživača na području današnje Hrvatske potječe s kraja 17. vijeka, a posjeti, ali ne i istraživanja, ljudi s područja Hrvatske slovenskom teritoriju zabilježena su tek u 19. stoljeću.

Svestrani slovenski prirodoslovac i znanstvenik Ivan Vajkard Valvasor istraživao je koncem 17. stoljeća špilje i jame u ondašnjoj Vojvodini Kranjskoj te pritom zalazio i u susjedna područja, pa i hrvatska. U njegovoj velebnoj publikaciji »Die Ehre des Herzogthums Krain« (Slava Vojvodine Kranjske), objavljenoj 1689. u Nürnbergu, opisane su neke hrvatske špilje i jame, a ima i crteža speleoloških lokaliteta u Hrvatskoj. U četvrtoj je knjizi objavljena

Ivan Vajkard Valvasor

Antun Nemčić

slika hrvatske utvrde Tounja na kojoj je uz utvrdu prikazan i zazidani ulaz u špilju Tounjčicu. Tu su nadalje tekst o špilji Druškoj peći (današnji naziv) na Učki (Božić, 1995.) i crtež grada Pazina (tada zvanoga Mittenberg) na kojem je prikazan utok rječice Pazinčice u Pazinski ponor (Božić, 1995.).

Prvi posjet jednog Hrvata nekoj slovenskoj špilji zabilježen je tek 1843. Bio je to posjet Postojnskoj špilji, a opisao ga je hrvatski književnik Antun Nemčić (Božić, 2009.). Od tada pa do sredine 20. stoljeća nema opisanih uzajamnih posjeta i istraživanja, ni ljudi iz Slovenije u Hrvatskoj, niti ljudi iz Hrvatske u Sloveniji.

Početak suradnje

Suradnja hrvatskih i slovenskih speleologa počela je tek 1954., kada je u siječnju te godine u Postojni održan Prvi jugoslavenski speleološki kongres. Povod za njegovo sazivanje bili su susret istraživača kraškog podzemlja, održan u BiH na Trećem kongresu geografa Jugoslavije (u rujnu 1953.) i istodobno održavanje Prvoga međunarodnoga speleološkoga kongresa u Parizu. Organizatori prvoga jugoslavenskoga kongresa bili su Institut za raziskovanje krasa u Postojni i Društvo za raziskovanje jam Slovenije. Kongres je održan od 21. do 24. siječnja 1954., a na njemu je sudjelovalo

Utvrda Tounj i zazidani ulaz u špilju Tounjčicu iz 1689. u knjizi I. V. Valvasora

112 sudionika iz svih tadašnjih jugoslavenskih republika. Od 21 delegata iz Hrvatske sedam ih je bilo iz planinarske organizacije: pet iz Speleološke sekcije PD-a »Željezničar« (SS PDŽ) iz Zagreba, jedan iz SS PD-a »Zagreb« i jedan predstavnik tadašnje Referade za špiljarstvo Planinarskog saveza Hrvatske, dok su ostali bili predstavnici raznih institucija (Sakač, 1954.). Na kongresu su se svi upoznali s dotadašnjom speleološkom djelatnošću u svakoj republici i odmah našli mogućnosti za suradnju. Tada su sklopljena i neka privatna prijateljstva, što je pojačalo suradnju. Posebno treba istaknuti vezu SS PD-a »Željezničar« iz Zagreba s Jamarskom sekcijom PD-a »Željezničar« (JS PDŽ) iz Ljubljane. Prijateljstvo između Slavka Marjanca iz SS PDŽ-a i Dušana Novaka iz JS PDŽ-a rezultiralo je dugogodišnjom suradnjom tih dvaju planinarskih društava (Božić, 2000.).

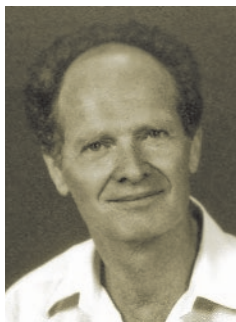
Časopis »Speleolog«, koji od 1. listopada 1953. izdaje SS PDŽ-a, na kongresu u Postojni izazvao je veliko zanimanje jer je bio prvi speleološki časopis u ondašnjoj državi. Već u sljedećem broju (br. 1 za 1954.) objavljen je članak Dušana Novaka pod nazivom »Človek in jame«. Od tada je u tom časopisu objavljeno više članaka slovenskih speleologa o speleološkim istraživanjima u Sloveniji i raznih prikaza slovenskih publikacija.

Ostvarena je i suradnja ljudi iz raznih znanstvenih institucija, što je u Hrvatskoj 1954. rezultiralo osnivanjem Speleološkog društva Hrvatske (SDH), koje je otada na speleološkim skupovima predstavljalo hrvatske speleologe. SDH je 1991. promijenio naziv u Hrvatsko speleološko društvo (HSD), a 1999. je prestalo s radom jer je osnovan Hrvatski speleološki savez (HSS).

U daljnjem tekstu navedeni su najvažniji oblici suradnje i najznačajniji događaji.

Slavko Marjanac

Dušan Novak

Speleološka istraživanja

Ubrzo nakon upoznavanja počela je i suradnja na terenu. U proljeće 1956. na speleološkom istraživanju špilja i jama u Lici sudjelovala su dvojica članova JS PDŽ-a (Dušan Novak i Janez Šubelj), a ljeti iste godine jedan je član SS PDŽ-a (Vlado Božić) sudjelovao u speleološkom istraživanju Triglavskoga narodnog parka (područje Komne), koje su organizirali članovi JS PDŽ-a. Članovi JS PDŽ-a sudjelovali su i nagodinu u istraživanjima Like sa članovima SO PDŽ-a. U jesen 1956. u Hrvatskoj se naziv speleološka sekcija (SS) zamjenjuje nazivom speleološki odsjek (SO).

Prvo sudjelovanje hrvatskih speleologa na istraživanju neke veće jame u Sloveniji ostvareno je već 1961. Tada su trojica članova SS-a Geografskog društva (od kojih je jedan Tihomir Pajalić), kao predstavnici SDH-a, aktivno sudjelovala u istraživanju Triglavskog brezna, koje je organiziralo DZRJ Slovenije. Brezno je tada istraženo do dubine od 270 m (Pajalić, 1962.).

DUŠAN NOVAK

Zagrebački speleolog Vlado Božić sa članovima JS »Željezničar« na Komni 1956.

U velikom speleološkom istraživanju Brezna pri Gamsovi glavici koje je 1962. organizirao Jamarški klub »Željezničar« (JS PDŽ osnovao je u međuvremenu samostalan klub JKŽ) sudjelovala su i trojica članova SO PDŽ-a (Juraj Posarić, Vladimir Lindić i Boris Krstinić). Jama je tada istraжена do dubine od 440 m, što je tada bila najveća dosegnuta dubina u Jugoslaviji. O tom je istraživanju Juraj Posarić tada snimio kratak osammilimetarski film (prikazan na zagrebačkoj televiziji), a Boris Krstinić dijapozitive (Anonimus, 1963.).

Početkom veljače 1978. slovenski su speleolozi J. Sabolek (DZRJ Ljubljana), J. Brajnik i F. Malečkar (JD »Dimnice«) samostalno istraživali jamu Podgračišće II na Braču (Slovenci je zovu Titina jama) i ustanovili da nije duboka 363 m, koliko su izmjerili hrvatski speleolozi, već 329 m. Sljedeće je godine sedam članova DZRJ-a Ljubljana posjetilo Žankanu jamu (hrvatski je naziv Ponor u Rašporu) u Istri radi uvježbavanja nove tehnike s novom speleološkom opremom za spuštanje u jame te mjerenje i crtanje jama. Novim su mjerenjem slovenski speleolozi potvrdili dubinu od 355 m, koju su pet godina prije izmjerili hrvatski speleolozi (Malečkar, 1980.).

Od 1977. do 1979. članovi JK-a »Željezničar« iz Ljubljane surađivali su sa članovima SD-a »Istra« iz Pazina i zajedno s njima istražili više špilja i jama u Istri.

Godine 1981. organizirana je jugoslavenska, ustvari slovensko-hrvatska speleološka ekspedicija u jamu Snježnu u poljskim Tatrama. Organizirali su je zapravo Komisija za odprave Jamarske zveze

Slovenije i Društvo za raziskovanje jam Ribnica. Vođa joj je bio Franc Malečkar (JD »Dimnice«). Ostali članovi iz Slovenije bili su Miran Erič (DZRJ Ribnica), Tone Oberstar (DZRJ Ribnica), Andrej Gosar (DZRJ Ljubljana), Drago Korenič (JD »Logatec«) i Milena Malečkar (JD »Dimnice«), a iz Hrvatske Svjetlan Hudec i Branka Bosner iz SO PD-a »Željezničar« te Damir Horvat iz SO PD-a »Zagreb-Matica«. Ekspedicija je postigla cilj: članovi su se spustili do dna jame, na dubinu od 769 m. Ustanovljeno je da radi jednake primjene nove speleološke opreme i tehnike treba pojačati suradnju (Malečkar, 1985.).

Za potrebe projektiranja podzemne hidroelektrane u izvoru Omble pokraj Dubrovnika hrvatske su institucije 1985. zatražile pomoć od speleoronilaca iz Slovenije, koji su tada već imali određenih iskustava u ronjenju u izvorima. Tijekom 1985. i 1986. u izvor Omble zaronili su speleoronioči Marko Krašovec i Ciril Mlinar i nakon proklesavanja suženja na dnu preronili sifon dubok 34 m te ušli u špilju kojom podzemno dotječe rijeka Ombla. U sifonu i dalje u rijeci našli su stanište čovječje ribice. Tada je počela i suradnja hrvatskih i slovenskih speleoronilaca (Mlinar, 1986.).

Društvo za raziskovanje jam iz Kranja organiziralo je ljeti 1987. istraživanje Brezna pri Leški planini, na kojem su sudjelovali i hrvatski speleolozi iz Zagreba i Karlovca. Tom je prilikom duljina Brezna povećana na više od 5 km (Jelinić, 1989.).

Zbog ratnih i poslijeratnih neprilika suradnja u speleološkom istraživanju nastavljena je tek 1999., kada su Igor Jelinić, Dinko Stopić i Luca Tanfoglio iz Karlovca, zajedno s Rokom Stoparom (JD »Dimnice«) posjetili Črnelško brezno ili Veliko sbrego, jamu duboku 1224 m (Stopar, 2006.).

Članovi Speleološke udruge »Estavela« iz Kastva surađivali su sa slovenskim speleolozima iz JD-a »Sežana« iz Sežane, JK-a »Netopir« iz Kočevja i JD-a »Netopir« iz Ilirske Bistrice, i to u speleološkim istraživanjima na području Hrvatskog primorja, posebno na Šverdi – terenu uza slovensku granicu (Reš, 2006.).

Speleološke udruge sa sjedištem blizu hrvatsko-slovenske granice, Speleološki klub Samobor i Klub jamarjev iz Kostanjevice, također su surađivale (posjeti i istraživanja). Primjerice, članovi KJ-a Kostanjevica sudjelovali su u istraživanju hrvatskog dijela Žumberka (jama Dolača, 2004.)

Slovenski i hrvatski speleolozi u Tatrama nakon istraživanja jame Snježne

Ekipa koja je 2011. izvela priječenje kroz jamski sustav BC4 – Mala Boka

Valter Rupnik iz Ljubljane
na ulazu u jamski sustav
Lukina jama – Trojama

TAMARA MIHOCI

i na Znanstveno-stručnom skupu istraživača krša Žumberačke gore 2005. u Bregani (Surić, 2005.). Samoborski su speleolozi zajedno sa slovenskima sudjelovali u istraživanju špilje Kreščak blizu Mokrica (Buzjak, 2006.), a bili su i 31. listopada 2006. u Kostanjevici, gdje su održali predavanje o svojoj speleološkoj ekspediciji i dogovarali se o daljnjoj suradnji (Motočić, 2006.).

Suradnja je nastavljena 2005., istraživanjem špilje Male Boke na Kaninu. To je jedna od rijetkih špilja čiji se kanali uspinju čak 680 m iznad razine ulaza. U istraživanju je sudjelovalo četvero članova iz SO PDS-a »Velebit« (Slaven Boban, Ana Bakšić, Darko Bakšić i Matija Čepelak), na poziv Roka Stopara (JD »Dimnice«, Koper), koji je godinu dana prije s velebitašima istraživao na Velebitu. Cilj istraživanja bio je pronaći vezu s jamama iznad špilje, ali unatoč novim otkrićima ona tada nije pronađena, već se to dogodilo nekoliko mjeseci poslije, u prosincu 2005., kada je jama BC4 spojena sa špiljom Malom Bokom (Boban, 2005.). Priječenje toga novonastalog špiljsko-jamskog sustava, nazvanog BC4 – Mala Boka, obavili su i hrvatski speleolozi u veljači 2011. (Ana Bakšić i Slaven Boban iz SO PDS-a »Velebit« te Dalibor Jirkal i Stipe Tutiš iz SO HPD-a »Željezničar«). Bilo je to već četvrto priječenje, odnosno ulaz kroz jamu BC4, a izlaz kroz špilju Malu Boku. Duljina priječenja je 4996 m, a visinska razlika 1319 m (druga u svijetu!). Priječenje su izveli zajedno sa šest članova JS PD-a

»Tolmin«, a trajalo je puna 22 sata (Tutiš, 2012.). Sljedeće, 2012. godine, spomenuto su priječenje ponovili Ivo Mišur iz SO HPD-a »Željezničar« te Ana Bakšić i Tea Selaković iz SO PDS-a »Velebit«, opet zajedno sa slovenskim speleolozima.

Četvero hrvatskih speleologa (Ana Bakšić, Darko Bakšić i Luka Mudronja – SO PDS »Velebit« te Inga Patarčić – SO HPD »Željezničar«) sudjelovalo je u siječnju 2010., ponovno u suradnji s Rokom Stoparom, u istraživanju Skalarjevog brezna na Kaninu u Sloveniji, dubokog 911 m (Štos, 2010.).

Članovi SU-a »Estavela« iz Kastva u 2013. blisko su surađivali s kolegama iz DZR-a Ljubljana u istraživanju jama na Šverdi, uza slovensko-hrvatsku granicu, odnosno i u Hrvatskoj (tri jame dublje od 100 m) i u Sloveniji (Brezno treh src, duboko 606 m) (Rubinić, 2014.).

U dosad najvećoj speleološkoj ekspediciji u Hrvatskoj, kojoj je odredište bilo jamski sustav Lukina jama – Trojama na Velebitu, organiziranoj u ljetu 2013., sudjelovao je i slovenski speleolog Valter Rupnik, član JK-a »Željezničar« iz Ljubljane. Speleolozi su se tada spustili 1371 m duboko, do sifonskog jezera u kojem su potom ronili hrvatski speleoronioci. Ronjenjem 60 m duboko utvrđena je dubina sustava od 1431 m. Doprinos tom zahtjevnom istraživanju dao je i slovenski speleolog, koji je također dosegnuo dno jame (Mihoci, 2014.).

Suradnje je sigurno bilo još, ali navedene su samo važnije akcije, o kojima je nešto pisano.

Orijentacijska natjecanja

Hrvatski su speleolozi dosad organizirali više speleoloških orijentacijskih natjecanja, a na nekima su sudjelovali i speleolozi iz Slovenije. Na »V. velebitaškom špiljarskom orijentacijskom natjecanju« održanom 1989. u Špilji u kamenolomu Tounj iz Slovenije je sudjelovala ekipa JK-a »Speleos« iz Velenja (Tone Tasić i Rajko Bracić) i osvojila prvo mjesto. Na »VII. velebitaškom špiljarskom orijentacijskom natjecanju«, održanom 1996. u istoj špilji, treće mjesto osvojila je ekipa JK-a »Bakla« iz Letuša (Edi Vlašić, Tadej Vlašić i Cveto Vengušt). Na »3. otvorenom velebitaškom natjecanju u speleološkoj orijentaciji«, održanom 1997., iz Slovenije su sudjelovali Edi Vlašić, Tadej Vlašić i Cveto Vengušt iz JK-a »Bakla« iz Letuša i osvojili treće mjesto, a 1998. na »4. otvorenom velebitaškom natjecanju u speleološkoj orijentaciji«, održanom u Jopićevoj špilji, sudjelovale su tri slovenske ekipe; iz JK-a »Bakla« Letuš, JK-a »Železničar« Ljubljana i JK-a »Speleos« Velenje. Na »Prvenstvu Hrvatske u speleološkoj orijentaciji«, održanom 2000. u Rudelićevoj špilji kod izvora Cetine, slovenska ekipa »Bakla 2« (Ernest Mandelc i Tadej Vlašić) zauzela je osmo mjesto, a ekipa »Bakla 1« (Edi Vlašić i Cveto Vengušt) dvanaesto mjesto, dok su 2001. na »Drugom prvenstvu Hrvatske u speleo-orijentaciji«, održanom u Rudelićevoj i Gospodskoj špilji kod izvora Cetine, iz Slovenije sudjelovale tri ekipe iz Letuša: ekipa »Bakla 2« (E. Mandelc i T. Vlašić) zauzela je peto mjesto,

ekipa »E.T.« (C. Vengušt i I. Jevtov) deveto mjesto i ekipa »Bakla 1« (E. Vlašić i G. Laznir) deseto mjesto (Čepelak, 2001.). Na »Velebitaškom natjecanju u speleološkoj orijentaciji« održanom 2003. u Ogulinu iz Slovenije su sudjelovale dvije ekipe (Sansević, 2003.).

Školovanje

Sustavno školovanje članova speleoloških udruga u Hrvatskoj počelo je 1957. održavanjem Prvog republičkog speleološkog tečaja u Ogulinu. Prilog školovanju speleologa u Hrvatskoj dao je te godine Miran Marussig, član SS PD-a »Železničar« iz Ljubljane svojim člankom »Nov način spuščanja in dviganja v breznh«, objavljenom u časopisu »Speleolog« (Marussig, 1957.).

Za potrebe održavanja Prvog jugoslavenskog speleološkog tečaja, održanog 1961. u Tounju, Komisija za speleologiju Planinarskog saveza Hrvatske tiskala je prvi speleološki udžbenik u Jugoslaviji »Osnovna znanja iz speleologije«. Na tom su tečaju sudjelovali predstavnici svih bivših republika osim, nažalost, iz Slovenije, gdje su već tada primjenjivali vlastiti sustav školovanja. Naravno, i slovenski su speleolozi primili primjerak udžbenika.

Sljedeći speleološki udžbenik napisali su slovenski speleolozi i izdali ga 1964. u Ljubljani pod nazivom »Jamarski priručnik«. Bio je opširniji od hrvatskoga, s više poglavlja, slika i crteža. Ostvarena je razmjena programa školovanja. Programi se u osnovi nisu razlikovali (Božić, 1968.).

Već 1968. KS PSH organizirao je na Sljemenu »Seminar za speleoispitivače«, tj. voditelje speleoloških tečajeva koji će provoditi ispite. Sudjelovali su predstavnici svih republika, a iz Slovenije Stane Tomc i Boris Osterman. Tada je usvojen Program školovanja zajedno s Ispitnim pitanjima (Penović, 1975.).

Suradnja u provedbi programa školovanja speleologa nastavljena je i sa speleolozima iz drugih jugoslavenskih republika. Ta se suradnja osobito očitovala u osnivanju Koordinacijske komisije za speleologiju Planinarskog saveza Jugoslavije (predsjednik je od 1967. do raspada PSJ 1991. bio Vlado Božić), koja je počela sustavno, svake godine, organizirati stručne seminare iz raznih područja speleologije. Na tim su seminarima i savjetovanjima, koji su svaki put održavani

JURAJ POSARIĆ

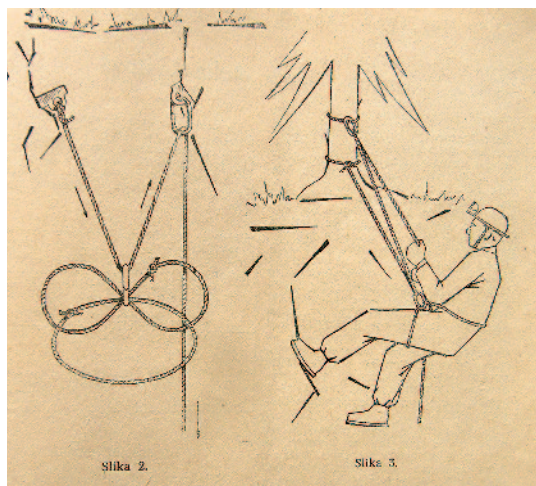
Orijentacijsko natjecanje u Jami u Kamenolomu Tounj

u drugoj republici, sudjelovali speleolozi iz cijele države. Ocijenjeno je da su programi hrvatskih i slovenskih speleologa najbolji pa su preporučeni za korištenje i u drugim republikama. Prema tim su programima održavani speleološki tečajevi i ispiti za stjecanje naziva »pripravnik«, »speleolog« i »instruktor«. Radi ujednačavanja kriterija na ispitima obično je jedan od ispitivača bio iz druge republike. Na primjer, Tonći Grgasović iz SO PD-a »Biokovo« iz Makarske sudjelovao je na ispitima u Logatcu 1987., gdje su obavljeni ispiti za naziv »mlađi jamar«, što u Hrvatskoj odgovara nazivu »speleolog-pripravnik« (Božić, 1988.), a iste su godine instruktori iz Slovenije (Leon Drame) i Hrvatske (Juraj Posarić) sudjelovali na ispitima za naziv »speleolog« u Beogradu (Posarić, 1988.).

Višegodišnja suradnja hrvatskih i slovenskih speleologa na polju školovanja bila je razlogom što su Leon Drame i Vlado Božić izabrani u vodstvo Potkomisije za speleološko obrazovanje Saveza speleologa Jugoslavije (SSJ) te ju vodili od 1986. do 1988. Radi lakšeg školovanja, oni su sastavili popis literature za školovanje speleologa i objavili ga 1987. u Biltenu SSJ (Božić, 1989.).

Nakon raspada bivše države neko vrijeme nije bilo suradnje u školovanju kadrova kao prijašnjih godina. Ona je nastavljena školovanjem speleoronilaca, ali tek u ovom tisućljeću. Prvi tečaj speleoronjenja u Hrvatskoj održan je u ljeto 2005., a vodio ga je slovenski instruktor Damir Podnar za potrebe članova HGSS-a. Tečaj su pohađala tri polaznika, i to dva iz SO PDS-a »Velebit« (Ivica Ćukušić i Andrej Stroj) i jedan iz SO HPD-a »Željezničar« (Vedran Jalžić). Tečaj je održan u špilji Zagorskoj Mrežnici i na izvorima Cetine. Važnost je toga tečaja u posve novom pristupu speleoronjenju (tehničko ronjenje), čime se znatno podigla razina ronjenja u Hrvatskoj, ali i sigurnost speleoronjenja sljedećih godina. Takav je tečaj održan i 2008., za još četiri člana HGSS-a, a vodio ga je isti instruktor – Damir Podnar, zapovjednik Odjela za tehničko ronjenje i spašavanje Civilne zaštite Republike Slovenije, tada jedini licencirani instruktor za taj posao (Ćukušić, 2005.).

Tečaj speleoronjenja po programu NACD-u održan je u Hrvatskoj prvi put 2008. u špilji Zagorskoj Mrežnici pokraj Ogulina, a vodili su ga slovenski instruktori Igor Vrhovec (JK »Željezničar«) i Uroš Ilić (JK »Krka«) Polaznici toga

Spuštanje u jame i dizanje tehnikom Marussig

tečaja bili su članovi SO HPD-a »Željezničar« iz Zagreba (Šklempe, 2009.). I tečaj speleoronjenja »Cave diver«, održan 2011. u potopljenim špiljama okolice Ogulina, vodili su slovenski instruktori Igor Vrhovec (JK »Željezničar«) i Uroš Ilić (JK »Krka«), a tečajci su bili tri člana iz SO HPD-a »Željezničar« (Kovač Konrad, 2012.).

Daljnja se suradnja nastavlja na drugi način, sudjelovanjem na stručnim speleološkim skupovima, na kojima se uvijek nauči nešto novo. Na primjer, Institut za raziskovanje krasa u Postojni već niz godina održava međunarodnu Školu krša (Karstological School), svake godine s drugom temom, na kojima gotovo redovito sudjeluju i speleolozi iz Hrvatske.

Speleospašavanje

O spašavanju iz špilja i jama hrvatski i slovenski speleolozi prvi su put raspravljali na »Drugom simpoziju o tehnici istraživanja i opremi«, održanom 1962. u Ribnici. Iz Hrvatske su sudjelovali članovi SO PD-a »Željezničar« (Slavko Smolec, Janko Debeljak, Vesna Šegrc, Mia Županić i Stjepan Mažuran). Nakon dvodnevne razmjene iskustava o izradi i korištenju speleološke opreme te o mogućnostima spašavanja iz špilja i jama zaključeno je kako treba osposobiti speleologe da si mogu sami pomoći u nesreći te da treba donijeti »Pravilnik o sanitetsko-medicinskoj pomoći i preventivi« (Smolec, 1963.).

Prva terenska suradnja hrvatskih i slovenskih speleologa u spašavanju iz špilja i jama ostvarena

Prikaz speleološkog nosila na vježbi spašavanja u Jopićevoj jami pokraj Brebornice 10. - 12. prosinca 1971.

je tek 1971. Ljeti te godine Jože Pirnat i Vlado Božić sudjelovali su na Drugom međunarodnom kongresu o spašavanju iz špilja, održanom u Mozetu, u Belgiji, gdje su se upoznali s novom spasavalačkom opremom i tehnikom (Božić, 1971.). Ujesen iste godine KS PSH održala je Tečaj za spašavanje iz speleoloških objekata u Brebornici kraj Krnjaka i u Jopićevoj špilji. Kao instruktor, na tečaju je sudjelovao i Jože Pirnat te predstavio novo speleološko nosilo, koje je već bila nabavila Jamarska reševalna skupina iz Ljubljane (Božić, 1975.).

Od tada su speleolozi-spašavatelji iz Hrvatske i Slovenije dugo surađivali isključivo družeći se na raznim speleološkim skupovima, gdje su razmjenjivali iskustva. Na terenu su surađivali tek 2004. u velikoj vježbi speleospašavanja u Ogulinu, odnosno u špiljskom sustavu Đula-Medvedica, u kojoj je uz hrvatske spašavatelje sudjelovao i jedan iz Slovenije (Aleš Stražar). Njegov se doprinos vježbi posebno osjetio u komunikaciji među spašavateljskim ekipama jer je Stražar rabio novi uređaj za komuniciranje u podzemlju, koji je koristila Jamarska reševalna služba Slovenije (Jirkal, 2005., Bakšić, A., 2004). Stražar je na Skupu speleologa

Hrvatske u Ozlju te godine održao i predavanje »Predstavitev Jamarske reševalne službe Slovenije« (Bačurin, 2005.).

Prva zajednička vježba speleoronilačkog spašavanja slovenskih i hrvatskih speleoronilaca održana je od 28. do 31. kolovoza 2008. na izvoru Kamačnika u Gorskom kotaru. Tom su prilikom speleoronionci zaronili 95 m duboko. Ronilo je šest pripadnika Jedinice za tehničko ronjenje i spašavanje iz voda Civilne zaštite Republike Slovenije i četiri pripadnika HGSS-a, Vedran Jalžić, Ivica Čukušić i Robert Erhardt iz Zagreba te Maksimilijan Babić iz Makarske (Čukušić, 2008.).

Zbog mogućih akcija spašavanja nesrećenih u većim i zahtjevnijim špiljama i jamama, članovi Komisije za speleospašavanje HGSS-a i Jamarske reševalne službe Slovenije pokrenuli su, pod pokroviteljstvom EU-a, projekt »EU Proteus« i na Skupu speleologa Hrvatske 2012. u Drežnik Gradu s tim upoznali nazočne. Dogovoreno je da se u obje države izradi katastar špilja i jama u kojima postoji mogućnost unesrećivanja speleologa i potreba spašavanja. U katastar treba unijeti sve potrebne podatke o špilji i jami, radi što uspješnijeg spašavanja, a uključuje i opremanje objekta. Taj je katastar osobito od pomoći kada spašavatelji odlaze u pomoć drugoj državi (Bakšić, 2012.). U Hrvatskoj se taj katastar već izrađuje, a špilje i jame u kojima bi se mogle dogoditi nesreće već se opremaju za speleološko spašavanje. U nekim tako opremljenim špiljama i jamama u Hrvatskoj održane su i vježbe spašavanja, ali i stvarne akcije spašavanja. U okviru projekta »EU Proteus« na Biokovu je 28. – 30. lipnja 2013. u jami Mokre noge, dubokoj 831 m, s dubine od 480 m izvedena vježba spašavanja u kojoj je uz hrvatske speleospašavatelje sudjelovalo pet članova Jamarske reševalne službe Slovenije (Glušević, 2014.). U Sloveniji je iste godine održana međunarodna vježba speleospašavanja u Ledenoj jami u Paradeni, u kojoj su sudjelovali i hrvatski speleospašavatelji (Mirić, 2014.).

Speleološki skupovi

Od 1954. do danas u Hrvatskoj i Sloveniji održano je mnogo speleoloških skupova. Od najznačajnijih treba spomenuti održavanje jugoslavenskih speleoloških kongresa, na kojima su uvijek sudjelovali i speleolozi iz Hrvatske i Slovenije. U Hrvatskoj su održana dva takva kongresa: Drugi jugoslavenski

Na IV. međunarodnom speleološkom kongresu 1965. bili su na prijemu u Gradskoj skupštini Ljubljane (s lijeva): Vladimir Božić, Slavko Smolec, Mirko Malez, D. Gavrilović (iz Beograda), ing. Srećko Božičević, akademik Grga Novak, prof. Ivo Baučić i prof. Mirko Markulin

speleološki kongres 1958. u Splitu i Deveti 1984. u Karlovcu. U Sloveniji je uz Prvi 1954. održan Četvrti 1965. u Postojni i Šesti 1972. u Lipicama (Božić, 1973.). Suradnja je ostvarivana i na redovnim sastancima Koordinacijske komisije za speleologiju Planinarskog saveza Jugoslavije, koji su održani u Hrvatskoj (1981. na Oštrecu, 1985. na Mosoru i 1987. na Glavici) i u Sloveniji (1977. na Vogaru, 1982. na Glažuti te 1988. u Doberdobi pokraj Gorice, u Italiji, uza slovensku granicu, kod slovenskih speleologa) (Božić, 2007.).

Nakon osamostaljenja, i u Hrvatskoj i u Sloveniji održavani su razni stručni skupovi na kojima su sudjelovali speleolozi iz obiju država. Od 1999. u Hrvatskoj se održavaju »Skupovi speleologa Hrvatske« (u Ozlju, Kamanju, Kastvu, Višnjanu, Momjanu i Lepoglavi), a također i znanstveno-stručni skupovi o raznim temama, npr. o speleološkom katastru, o zaštiti podzemne faune, o speleološkim nacrtima i dr. U Poreču je 2010. održan i Prvi hrvatski speleološki kongres, na kojem su s nekoliko referata sudjelovali i speleo-

Sudionici škole krša ispred ulaza u Skednenu špilju

VLADO BOŽIĆ

lozi iz Slovenije. Sličnih je skupova bilo i u Sloveniji, npr. o fotodokumentaciji špilja i jama (npr. Posarić, 1980.), o špiljskim mineralima, o povijesti speleoloških istraživanja i dr., na kojima su sudjelovali i hrvatski speleolozi.

Hrvatski i slovenski speleolozi susreću se i na skupovima u drugim zemljama, od kojih su najvažniji međunarodni speleološki kongresi i simpoziji te stručno-znanstveni skupovi o određenim temama. Takvi su npr. skupovi ALCADI – povijest speleoloških istraživanja u Alpama, Karpatima i Dinaridima, održani u raznim državama, a 2000. i u Hrvatskoj (u Starigradu Paklenici) (Anonimus, 2005.), i skupovi pod nazivom »Čovjek i krš«, održani u BiH još u bivšoj državi i obnovljeni 2011. u novoj državi BiH (Lučić, 2012.). Svi takvi susreti pridonose daljnjoj suradnji hrvatskih i slovenskih speleologa.

Od svih su skupova najvrednije Škole krša, znanstveni skupovi koji se održavaju u Postojni i imaju već dvadesetogodišnju tradiciju, a na kojima su gotovo uvijek sudjelovali hrvatski speleolozi, razvijajući znanstvenu i speleološku suradnju.

Razmjena literature

Upoznavanje sa stanjem speleologije u svakoj od dviju država počelo je razmjenom speleološke literature. Časopis »Speleolog« prvi je iz Hrvatske, još 1953., otišao u svijet obavještavajući (sve do danas) o speleološkoj djelatnosti članova SO HPD-a »Željezničar«, ali i drugih hrvatskih speleoloških udruga. U njemu je objavljeno mnogo prikaza slovenskih speleoloških monografija i periodičnih publikacija. Premalo je mjesta da bi se nabrojile sve slovenske speleološke monografije prikazane u Hrvatskoj jer ih ima mnogo (najviše o Postojnskoj špilji). Ima također i stručnih znanstvenih monografija.

Najvažnije slovenske periodične publikacije s kojima su se upoznali hrvatski speleolozi putem razmjene publikacija ili u osobnim kontaktima jesu: časopis »Acta carsologica«, »Naše jame«, »Proteus«, »Bilten jamarskega kluba 'Željezničar'«, »Globine Gorenjske«, »Novice Društva za raziskovanje jam Slovenije«, »Dolenjski kras« i sl. U Biltenu JK-a »Željezničar« br. 19 za 1995. objavljen je popis špilja i jama koje su članovi toga kluba u razdoblju 1955. – 1995. istraživali u Hrvatskoj (Božić, 1997.). Osim časopisa »Speleolog«, slovenski su speleolozi primali ili još primaju »Spiljarski vjesnik«, »Speleon«,

»Speleobilten«, »Speleo'zin«, »Hades«, »Speleologia croatica«, »Speleosfera«, »Subterranea croatica«, ali i planinarske publikacije sa speleološkim sadržajima »Hrvatski planinar« / »Naše planine«, »Priroda«, »Helop«, »Velebiten«, »Hrvatska vodoprivreda« i dr.

Veliku pomoć hrvatskim speleolozima u prikupljanju slovenske speleološke literature pružila je Maja Kranjc, dugogodišnja knjižničarka Inštituta za raziskovanje krasa SANU u Postojni.

U 2014. ostvaren je još jedan oblik suradnje između Inštituta za raziskovanje krasa iz Postojne, točnije, Trevora R. Shawa i Vlade Božića, u prikupljanju podataka za monografiju o dugogodišnjem direktoru Postojnske špilje – Ivanu Andriji Perku (1876. – 1942.), rođenom u Hrvatskoj.

Razno

Nije na odmet spomenuti da je SO PD »Željezničar« iz Zagreba 1959. proglasio Dušana Novaka, člana SS PD-a »Željezničar« iz Ljubljane, svojim počasnim članom, u znak priznanja za dugogodišnju uspješnu suradnju. U jubilarnom broju časopisa »Speleolog« (1950.-2000.) objavljena je stoga njegova iscrpna speleološka biografija sa speleološkom bibliografijom (Božić, 2000.).

Za dugogodišnju suradnju sa slovenskim speleolozima Vlado Božić je 1986. primio Zlatni časni znak Planinske zveze Slovenije.

Literatura

- Anonimus, 1963: *Aktivnost speleološkog odsjeka P.D. Željezničar iz Zagreba*. Speleolog, Zagreb, god. 10/11, za 1962.-1963., str. 21-23
- Anonimus, 2005: *ALCADI 2000, 23.-28. svibnja 2000, Zadar*. Speleologia croatica, Zagreb, br. 6, str. 2-3
- Bačurin Željko, 2005: *Skup speleologa Hrvatske »Ozalj 2004«*. Subterranea croatica, Karlovac, br. 4, str. 54
- Bakšić Ana, 2004: *Vježba speleološkog spašavanja iz špiljskog sustava Đula – Medvedica u Ogulinu, 4.-6. lipnja 2004. godine*. Subterranea croatica, Karlovac, br. 3, str. 56-59.
- Bakšić Darko, Merela Maks i Novosel Dinko, 2012: *»EU Proteus« – Zajednički projekt JRS i HGSS pod pokroviteljstvom EU. Zbornik sažetaka – Skup speleologa Hrvatske, Dreznik 2012. Dreznik Grad*, str. 52-53
- Boban Slaven, 2005: *Istraživanje u Maloj Boki – Kanin, Slovenija*. Velebiten, Zagreb, br. 42, str. 13-14
- Božičević Srećko, 1972: *»Jamarska tehnika«*. Naše planine, Zagreb, br. 11-12, str. 291
- Božić Vlado, 1968: *Preporučamo »Jamarski priručnik«*. Speleolog, Zagreb, god. 12/13, za 1964.-1965., zadnja strana korica

- Božić Vlado, 1971: *Drugi međunarodni kongres o spašavanju iz špilja*. Naše planine, Zagreb, br. 11-12, str. 260
- Božić Vlado, 1973: *Šesti kongres speleologa Jugoslavije*. Naše planine, Zagreb, br. 1-2, str. 41-42
- Božić Vlado, 1975: *Tečaj za spasavanje iz speleoloških objekata*. Speleolog, Zagreb, god. 18/19, za 1970. - 1971., str. 8-9
- Božić Vlado, 1988: *Speleološki ispiti u Sloveniji*. Naše planine, Zagreb, br. 1-2, str. 37
- Božić Vlado, 1989: *Izveštaj o radu Podkomisije za speleološko obrazovanje Saveza speleologa Jugoslavije*. Bilten SSJ, Sarajevo, br. 1-2, str. 46-48
- Božić Vlado, 1995: *Speleološka djelatnost I. V. Valvasora u Hrvatskoj*. Speleolog, Zagreb, god. 40/41, za 1992.-1993., str. 35-39
- Božić Vlado, 1995: *Cave entrances shown in the original sketches of Valvasor*. Acta carsologica, Ljubljana, XXIV, str. 123-131
- Božić Vlado, 1997: *Bilten Jamarskog kluba »Železničar« iz Ljubljane*, br. 19. Speleolog, Zagreb, god. 42/43, za 1994.-1995., str. 49
- Božić Vlado, 2000: *Biografije zaslužnih članova – Dušan Novak (1931.-1998.)*. Speleolog 50 (Posebno izdanje), Zagreb, str. 61-76
- Božić Vlado, 2000: *Biografije zaslužnih članova – Slavko Marjanac*. Speleolog 50 (Posebno izdanje), Zagreb, str. 109-114
- Božić Vlado, 2007: *Djelatnost hrvatskih speleologa u KKS PSJ 1967.-1991.* Subterranea croatica, Karlovac, br. 8, str. 28-33
- Božić Vlado, 2009: *Posjet književnika Antuna Nemičića Postojnskoj špilji 1843. godine*. Speleolog, Zagreb, god. 56, za 2008., str. 102-103
- Buzjak Nenad i Motočić Krešimir, 2006: *Speleološki klub »Samobor« u 2005. godini*. Subterranea croatica, Karlovac, br. 6, str. 26-27
- Čepelak Marijan, 2001: *Orijentacijska natjecanja zabilježena u knjigama Speleološkog odsjeka*. Velebiten, Zagreb, br. 35, str. 33-39
- Čukušić Ivica, 2005: *Tečaj za tehničko i speleološko ronjenje i spašavanje u ronjenju*. Velebiten, Zagreb, br. 42, str. 17-18
- Čukušić Ivica, 2008: *Speleoronilačko istraživanje izvora Kamačnik*. Velebiten, Zagreb, br. 45, str. 39-41
- Glušević Marin, 2014: *Jama Moke noge 2012*. Subterranea croatica, Karlovac, br. 16, str. 27
- Jelinić Igor, 1989: *Speleološki logor kod Brezna pri Leški planini*. Speleolog, Zagreb, god. 34/35, za 1986.-1987., str. 53
- Jirkal Dalibor, 2005: *Vježba speleološkog spašavanja u Đuli-Medvedici*. Speleolog, Zagreb, god. 52, za 2004., str. 86
- Kovač Konrad Petra, Šklempa Kokić Iva, Jalžić Vedran, 2012: *Tečaj speleoronjenja Cave diver*. Speleolog, Zagreb, god. 59, za 2011., str. 104-105
- Lučić Ivo, 2012: *Nakon više godina u BiH održan skup »Čovjek i krš«*. Speleolog, Zagreb, god. 59, za 2011., str. 121-123
- Malečkar Franc, 1980: *Slovenski speleolozi u hrvatskim jamama (Žankana jama, Titina jama)*. Speleolog, Zagreb, god. 26/27, za 1978.-1979., str. 27
- Malečkar Franc, 1985: *Jugoslavenska speleološka ekspedicija u sistem Jaskini Snježne*. Speleolog, Zagreb, god. 30/31, za 1982.-1983., str. 2-5
- Marussig Miran, 1957: *Nov način spuščanja in dviganja v brezni*. Speleolog, Zagreb, god. 4, br. 1-2, za 1956., str. 6-8
- Mihoci Tamara, 2014: *Ekspedicija Lukina jama »Sifon 2013«*. Speleolog, Zagreb, god. 61, za 2013., str. 14
- Mlinar Ciril, 1986: *Potapljanje v izviru Omble*. Naše jame, Ljubljana, br. 28, str. 61-62
- Mirić Senka, 2014: *Izveštaj o radu Speleološkog odsjeka Planinarskog društva Dubovac za 2013. godinu*. Subterranea croatica, Karlovac, br. 16, str. 43
- Motočić Krešimir i Buzjak Nenad, 2006: *Aktivnost SK »Samobor« u 2006. godini*. Subterranea croatica, Karlovac, br. 8, str. 34-35
- Pajalić Tihomir, 1962: *Istraživanje Triglavskog brezna*. Naše planine, Zagreb, br. 1-2, str. 27
- Penović Dubravko, 1975: *Seminar za speleologe-ispitivače*. Speleolog, Zagreb, god. 16/17, za 1968.-1969., str. 15-16
- Posarić Juraj, 1980: *Simpozij o fotodokumentaciji krša i špilja*. Speleolog, Zagreb, god. 26/27, za 1978.-1979., str. 47
- Posarić Juraj, 1988: *Obnovljeni speleološki ispiti u Srbiji*. Naše planine, Zagreb, br. 1-2, str. 37
- Reš Dalibor, 2006: *Izveštaj Speleološke udruge »Estavela« iz Kastva za 2005. godinu*. Subterranea croatica, Karlovac, br. 6, str. 54-55
- Rubinić Andrija, 2014: *Izveštaj o radu Speleološke udruge »Estavela« u 2013. godini*. Subterranea croatica, Karlovac, br. 16, str. 41
- Sakač Krešimir, 1954: *I. jugoslavenski speleološki kongres*. Speleolog, Zagreb, god. 2, br. 1, str. 39-42
- Sansević Irena, 2003: *Bežte noge od plavuša ... (3. prvenstvo Hrvatske u speleološkoj orijentaciji)*. Velebiten, Zagreb, br. 38, str. 19-23
- Smolec Slavko, 1963: *II. simpozij o tehnici istraživanja i opremi*. Speleolog, Zagreb, god. 10/11, za 1962.-1963., str. 27-28
- Stopar Rok, 2006: *Slovenija – Nova istraživanja u Črneljskom breznu*. Subterranea croatica, Karlovac, br. 7, str. 57-58
- Surić Maša, 2005: *Znanstveno stručni skup istraživača krša Žumberačke gore*. Subterranea croatica, Karlovac, br. 5, str. 50-51
- Šklempa Iva, 2009: *Prvi tečaj speleoronjenja u Hrvatskoj po NACD-u*. Speleolog, Zagreb, god. 56, za 2008., str. 109-112
- Štos, Oldrih i Bakšić Darko, 2010: *Skalarjevo brezno*. Velebiten, Zagreb, br. 46, str. 16-18
- Tutiš Stipe, 2012: *Traverza BC4 – Mala Boka*. Speleolog, Zagreb, god. 59, za 2011., str. 93-95

Žive jaslice u Postojnskoj jami

Damir Šantek, Zagreb

U svim su svjetskim kulturama – kako bi se naglasila razlika između bogova i ljudi – bogovi bili smješteni ondje kamo obični smrtnici ne mogu ili ne smiju zalaziti. To su tijekom povijesti najčešće bili nekad teško dostupni planinski vrhovi. Starogrčki su bogovi živjeli na najvišoj grčkoj planini Olimpu. Himalajski su vrhovi također mjesta gdje žive bogovi i gdje se vodi vječna borba između sila dobra i zla.

S druge strane, na meksičkom poluotoku Yucatanu, nalazi se velik broj cenota, prirodnih jama, bazena i špilja u kojima se nakupljaju podzemne vode. Budući da tamo ne postoje drugi stalni izvori vode, ta su mjesta u mitologiji drevnih Maja bila sveta i služila su za prinošenje žrtava krvi gladnim bogovima. U egipatskom panteonu bogova Oziris je bio bog koji je živio u podzemnom svijetu i vladao podzemnim rajem, Duatom, boravištem mrtvih. U grčkoj je mitologiji Had bio gospodar podzemnog svijeta. Približimo li se ljudima i skrenemo li pogled s njihovih božjih visočanstava, vidjet ćemo da je podzemni svijet oduvijek bio neka vrsta skloništa i sigurnog utočišta. Od špilja u kojima su se od medvjeda skrivali

neandertalci, preko Derinkuye u Turskoj, koju su izgradili Frigijci, do fantastične nabatejske Petre u današnjem Jordanu. Nešto su bliže nama i ovoj priči podzemne katakombe u starom Rimu, gdje su se kršćani za vrijeme Rimskog carstva skrivali od progona.

U Evanđelju po Luki piše: »I dok su bili ondje, navršilo joj se vrijeme da rodi. I porodi sina svoga, prvorođenca, povi ga i položi u jaslje jer za njih nije bilo mjesta u svratištu.« Prikazi Isusova rođenja u likovnoj umjetnosti različiti su, no u bizantskoj je umjetnosti uobičajen prikaz rođenja u špilji, a ne u dotad prevladavajućoj štalici. Razlog je tome vjerojatno špilja iz Bazilike Rođenja Isusova u Betlehemu, koju kao mjesto Isusova rođenja već sredinom 2. stoljeća spominje kršćanski filozof i apologet Justin.

Imajući u vidu tradiciju prikazivanja Rođenja u špilji, koja dakle potječe od samih korijena, Slovenci su se odlično dosjetili da Rođenje dovedu u Postojnsku jamu i time je učine posebnijom, veličanstvenijom i atraktivnijom. U čarobnom podzemnom svijetu prolaza i dvorana ispričana je nizom slika cijela božićna priča. Ona se prika-

zuje sedam dana krajem prosinca, već jubilarnu dvadeset petu godinu. Ta pomalo kičasta remiscencija Isusova rođenja započinje svečanom glazbom mladenačkoga tamburaškog sastava i govorom dobrodošlice, nakon čega se nižu glavne scene u obliku igrokaza, od Navještenja Krstiteľeva rođenja Zahariji, Navještenja Isusova rođenja Mariji, Navještenja Josipu, Marijinog posjeta roditeljima, Popisa sveg svijeta, Izgona Marije i Josipa iz grada te Navještenja pastirima. Scene se nižu sve do posljednje, u kojoj zvijezda repatica obasjava špiljske ukrase iznad glava Sveta tri kralja, a mali se Isus u polusvodu pećine pojavljuje u radosnim rukama Marije i Josipa, okruženih stadom ovaca. Sve su scene mystificirane raskošnim osvjetljenjem u okruţju jame, kao još jednoga čuda Boţjega, satkane od stalaktita i stalagmita što se rasprostiru dvoranama u raznim bojama, veličinama i oblicima. Kako se krećemo kroza scene, prate nas anđeli ili pak rimski vojnici, koji nas usmjeravaju, a za glazbenu podlogu izabrane su poznate boţićne melodije koje uživo dočaravaju poznati slovenski glazbeni umjetnici, kao što su Alenka Gotar, Julija Kramar i Jure Počkaj. Na taj se način čudo rođenja Sina Boţjega stopilo s pozadinom čuda stvaranja djela Boţjega.

Naravno da se u takvim slučajevima uvijek može govoriti o kiču, možda i pretjerivanju, no zar Boţić nije prilika kad si svi dopuštamo malo više uţivanja u raskoši, bojama, sladunjavosti i svemu što nam na neki način pomaţe da i sami na trenutak ponovno postanemo djeca. Uza sve ove lijepe, mirne i oku ugodne prizore, treba reći da Jamu posjećuje mnoštvo ljudi, tako da nastaju guţve. Dolazi mnogo skupina pa se često morate izboriti da biste bolje vidjeli te svete prizore. Mnoge znatiţeljnike odvratit će od posjeta visoka cijena ulaznice, od čak 18,9 eura, no kako se »predstava« odvija samo sedam dana, uz šest uprizorenja dnevno, navala je tako velika da je čak potrebno unaprijed rezervirati ulazak. Kako smo gledali posljednju predstavu toga dana, bilo je simpatično vidjeti putnike u vlakiću koji nas je vraćao na površinu zemlje. Ispred i iza nas sjedilo je nekoliko do maloprije svetih Josipa njeţnih pogleda, dugih kosa i brada u bijelim haljama, a sada hardcore heavy metalaca u koţnim jaknama sa zakovicama, prišivcima, trapericama i čizmama. Bi li i netko od njih mogao biti izabran?

Pri posjetu jami svakako vrijedi vidjeti devet kilometara udaljen srednjovjekovni Predjamski dvorac ugrađen u stijenu, koji svojim prednjim masivnim zidovima izvire iz goleme polušpilje. Riječ je o zanimljivom primjeru arhitekture koja ne slijedi tradicionalna pravila građenja, već je posve podređena prirodnoj morfologiji polušpilje, pa ćete biti iznenađeni razlomljenim etaţama, prirodnom pozadinom i tajnim prolazima koji se ne naslućuju pri pogledu na dvorac. Usput će vam skromni izloţbeni primjerci i lutke pokušati dočarati kako se u srednjem vijeku živjelo u tom dvorcu, koji sadrţi sve prostorije bitne za funkcioniranje i vladanje jedne plemićke obitelji, od kuhinje, dnevnih i primaćih soba, blagovaonice, spavaonice i zahoda, do kapelice, svećenikove sobe, zatvora, srednjovjekovnog mučilišta ili pak skloništa u špilji, gdje su se plemići skrivali od opasnosti.

DAMIR SANTEK

VRH

Kula na Omiškoj Dinari (863 m)

Imber ili Kula, najviši vrh Omiške Dinare, označen je jednostavnim drvenim križem i kamenom kupom. Na vrhu su, osim križa, kutija za upisnu knjigu i žig. Omiška Dinara je prirodni nastavak Poljičke planine u jugoistočnom smjeru i spoj prema Biokovu. Dugačka je 15 km. Vidik s vrha pruža se na more, dolinu Cetine i Poljica, a osobito je lijep vidik prema Mosoru i otoku Braču

Koordinate: N 43° 25' 51.2" E 16° 43' 51.1"

Prilazi: (Omiš – Fortica –) Borak – Rašeljka – Imber (Kula) 1.45 h
Podašpilje – Rašeljka – Imber 2.30 h
Najjednostavniji je uspon iz sela Borka iznad Omiša. U Omišu prilazna cesta za Borak počinje kod vatrogasnog doma kao odvojak s magistrale, tj. iz ulice Fošal, u ulicu Vangrad. Ulica dalje nosi naziv Put Borka, a prohodna je samo za osobna vozila jer je strma, uska i zavojita. Do Borka se može stići i planinarskom markacijom iz Omiša. S kraja ceste u Borku krševita staza vodi desnim rubom šume ujednačeno strmim usponom 1 h do zaravni s izvorom zvanim Voda na Rašeljku. Tu je u blizini, u maloj polušpilji, bila podignuta planinarska kuća Imber, ali je izgorjela u požaru. Nakon požara omiški su planinari kao zamjenu za to sklonište podigli novu kuću pokraj izvora. Put se dalje lijevo od skloništa i od izvora počinje uspinjati strmije kroz stijenu i postupno izlazi na sve otvoreniji teren. Kada dosegne hrbat, markacija vodi dalje s kamena na kamen do vrha.

Zemljovid: Omiška Dinara – Dinaridi adventure team

KT: HPO, Planinarski put Dalmacija

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

GORAN HORVAT

Mosorov foto-natječaj

HPD »Mosor« iz Splita već četrnaest godina organizira natječaj za najbolju planinarsku fotografiju. Na prošlogodišnji je natječaj prispjelo 1135 fotografija od 91 autora iz Hrvatske, Slovenije, Srbije i Bosne i Hercegovine. Fotografije su ocjenjivali proslavljeni hrvatski alpinist Stipe Božić i eminentni splitski fotograf Branko Ostojić. Oni su izabrali 55 najboljih fotografija od 35 autora, a najbolje su fotografije nagrađene. Na izložbi pod nazivom »Tako se voli planina« bile su u Galeriji Fotokluba Split od 2. do 11. prosinca 2014. predstavljene izabrane fotografije. Na otvaranju izložbe brojne su ljubitelje planina i fotografije pozdravili predsjednik Fotokluba Split Feđa Klarić, predsjednik HPD-a »Mosor« Goran Gabrić i zamjenica pročelnika za kulturu Grada Splita Maja Munivrana, koja je i otvorila izložbu.

Zbog ograničenog prostora nismo mogli izložiti sve fotografije koje zaslužuju da budu izabrane i pokazane javnosti pa zato već godinama uz glavnu izložbu isti dan otvorimo i izložbu u prostorijama HPD-a »Mosor«. Ta izložba kvalitetom nimalo ne zaostaje za glavnom. Fotografije s obje izložbe mogu se pogledati na webu www.hpd-mosor.hr.

Sofija Nikolin

Prve nagrade po temama:

- Tema »Apstrakcija«: Vlasta Štalekar iz Zagreba za fotografiju »Divokoza« (lijevo)
- Tema »Speleologija«: Marin Glušević iz Splita za fotografiju »Fakin« (lijevo dolje)
- Tema »Planinski pejzaži«: Mirsad Mujanović iz Travnika za fotografiju »Ispod Paljenika« (sredina gore)
- Tema »Biljni i životinjski svijet«: Salvatore Milano iz Splita za fotografiju »Runolist« (desno dolje)
- Tema »Alpinizam, penjanje, turno skijanje«: Karlo Lolić iz Žrnovnice za fotografiju »Ana u Vilanjskom Perunu« (desno gore)
- Tema »Čovjek u planini«: Tomislav Marković iz Zagreba za fotografiju »Veselje« (sredina dolje)

Ukupne nagrade natječaja:

1. nagrada: Tomislav Marković iz Zagreba za fotografiju »Veselje«
2. nagrada: Karlo Lolić iz Žrnovnice za fotografiju »Ana u Vilanjskom Perunu«
3. nagrada: Salvatore Milano iz Splita za fotografiju »Runolist«

Hrvatska planinarska obilaznica u 2014. godini

Pripremio: Zdenko Kristijan

U subotu 13. prosinca 2014. u Domu HPS-a u Zagrebu održana je svečana dodjela najviših, visokih i posebnih priznanja HPO-a. Dvorana u Domu HPS-a u Kozarčevoj bila je premala, jer su na svečanost osim 86 pozvanih planinara stigli i njihovi prijatelji i rodbina, tako da je dio prisutnih ostao u hodniku. Minutom šutnje okupljeni su se prisjetili tragično preminulog zagrebačkog planinara Zdenka Đanića. Nakon pozdravnih riječi predstavnika Izvršnog odbora HPS-a Bernarda Margitića, prisutne su pozdravili pročelnica Komisije za planinarske putove Bernarda Huzjak te članovi Komisije Ronald Schreiner i Boris Bjedov. Povjerenik za HPO Zdenko Kristijan pročitao je kratko izvješće o obilaznici u 2014. godini.

Sljepom planinaru Željku Brdalu iz HPD-a »Željezničar« koji je obišao brojne hrvatske vrhove i zadovoljio uvjete za prvo priznanje HPO-a uručena je brončana značka br. 993 uz pljesak prisutnih. Zatim je uručeno 29 najviših priznanja HPO, 30 visokih i 48 posebnih, ukupno 107 priznanja. Dio nagrađenih primio je po dva, a neki i tri priznanja. Ante Debeljak iz PD-a »Vrapče« iz Zagreba po treći puta je primio najviše priznanje HPO. Skup je završio malom zakuskom i izmjenom dojmova s uspona na vrhove.

U 2014. HPO je dosegao nove rekorde. Uručeno je ukupno 346 značaka i priznanja. Značke se šalju poštom ili se podižu u uredu HPS-a. Podijeljeno je 104 brončanih značaka - najviše u jednoj godini, 80 srebrnih i 55 zlatnih značaka. Koncem studenog izdana je brončana značka s brojem 1000, a primila ju je planinarka iz PD-a »Zaprešić«. Zadnja izdana brončana značka ima broj 1020.

Po broju priznanja u 2014. četiri planinarska društva odskoču pred ostalima. Na prvom mjestu je »Jastrebarsko« s 35 priznanja, a slijede »Zagreb-Matica« s 34, »Zagorske steze« iz Zaboka s 33 i »Zaprešić« s 24 priznanja. U sljedećoj skupini s više od deset priznanja su »Bilo« iz Koprivnice s 13 priznanja, »Naftaplin« iz Zagreba s 12, »Vrapče« iz Zagreba i »Japetić« iz Samobora s 11. Zatim slijede s 9 priznanja »Dugi vrh« iz Varaždina i PK »Ivanec«, s 8 »Paklenica« iz Zadra, sa 7 »Dubovac« iz Karlovca i »Kapela« Zagreb i s 6 priznanja »Ajdoščina« iz Slovenije, »Dirov brijeg« iz Vinkovaca, »Psunj« iz Pakraca, »Strilež« iz Crikvenice i »Željezničar« iz Zagreba, itd. Na popisu je 65 planinarskih društava.

U natjecanje su se prvi puta uključili planinari iz planinarskih društava »Karlovac« iz Karlovca, »Gromovača« iz Otočca, »Sv. Rok« iz Svete Nedelje, »Papuk« iz Virovitice i »Ravnica« iz Vukovara te iz PD-a

»Ajdoščina« iz Slovenije. Brončanu značku je primilo četvero planinara koji nisu učlanjeni u neko planinarsko društvo.

Pregled 251 prispjelog dnevnika u 2014. vodio je Zdenko Kristijan. U prvih osam mjeseci stizalo je prosječno po 10 dnevnika mjesečno. U rujnu ih je pristiglo 28, u listopadu najviše - 62, studenom 41, i u deset dana prosinca - 28, te još 7 nakon podjele. Prijašnjih godina bio je velik pritisak u studenom, pa se ovom prilikom zahvaljujemo svima koji su dnevnike poslali ranije. Molimo planinare da dnevnike šalju na ovjeru čim ispune uvjete za pojedino priznanje, znači tijekom zime, u proljeće, ljeto ili najkasnije u listopadu. Zadnji rok za slanje dnevnika za posebno, visoko i najviše priznanje je koncem studenog, jer sljedeće uručenje priznanja planiramo za 12. prosinca 2015.

Spomenimo da je ove godine bio samo jedan prijelaz iz društva u drugo društvo, a jedan planinar se nakon primitka brončane značke upisao u planinarsko društvo. Zatražena je zamjena dva uništena dnevnika. Za promjenu planinarskog društva, imena i prezimena treba napisati zahtjev i dostaviti ga na adresu HPS-a. Ove zahtjeve rješavamo samo u prvoj polovici godine.

Povećao se broj vraćenih dnevnika koji ne ispunjavaju uvjete za pojedino priznanje. Šest planinara zatražilo je brončanu značku s 9 ili manje područja (treba 10), a jedna ili dvije kontrolne točke su nedostajale u četiri dnevnika za zlatnu značku i jedan za posebno priznanje. Neki od njih su tijekom godine ispunili uvjete. Molimo planinare da prije slanja dnevnika dobro prouče upute u dnevniku. Na izletima dnevnike i karte je dobro držati u kartonskoj mapi i u najlon vrećici, da se ne navlaže i ne zgužvaju.

Prodaja dnevnika ide dobro, pa je u 2014. tiskano osmo izdanje, uz neznatne izmjene. Izrađena je nova količina svih značaka. Komisija za planinarske putove HPS-a dala je izraditi više metalnih žigova i postavila ih na vrhove.

U ukupnom poretku od 2000. do 2014. na popisu su 133 planinarske udruge. HPD »Zagreb-Matica« i »Željezničar« su čvrsto na prvoj i drugoj poziciji. »Jastrebarsko« je preskočilo »Dubovac« i sada je na trećem mjestu. PK »Ivanec« je prestigao varaždinska društva »Dugi vrh« i »MIV«. Najveći skok na tablici su napravili zabočki planinari iz PD-a »Zagorske steze«. Prošle godine imali su 17 priznanja a sada 50. Na webu HPS-a www.hps.hr su dvije tablice s popisom obilaznika HPO koje se redovito dopunjuju.

	Planinarsko društvo	Brončana značka	Srebrna značka	Zlatna značka	Posebno priznanje	Visoko priznanje	Najviše priznanje	Ukupno
1	Zagreb-Matica, Zagreb	113	73	59	54	40	28	367
2	Željezničar, Zagreb	71	48	34	32	23	13	221
3	Jastrebarsko, Jastrebarsko	43	34	27	22	16	13	155
4	Dubovac, Karlovac	48	34	22	20	11	8	143
5	Japetić, Samobor	43	30	22	19	10	5	129
6	Bilo, Koprivnica	39	30	16	16	11	7	119
7	Kamenjak, Rijeka	29	24	15	13	10	4	95
8	PK Ivanec, Ivanec	21	20	11	11	7	4	74
9	MIV, Varaždin	25	18	13	10	5	2	73
10	Dugi vrh, Varaždin	23	18	12	9	8	3	73
11	INA Bjelolasica, Zagreb	16	13	12	11	10	7	69
12	Kapela, Zagreb	17	13	12	11	8	4	65
13	Zanatlija, Zagreb	17	12	9	9	6	2	55
14	Ericsson N. Tesla, Zagreb	14	11	9	9	6	6	55
15	Obruč, Jelenje	11	9	9	9	9	5	52
16	Zagorske steze, Zabok	16	12	11	11			50
17	Dirov brijeg, Vinkovci	13	11	8	7	4	2	45
18	Mosor, Split	14	11	8	6	3	2	44
19	Svilaja, Sinj	12	11	6	5	5	5	44
20	Runolist, Oroslavje	11	9	7	7	6	3	43
21	Strlež, Crikvenica	10	9	8	8	5	2	42
...								
	Ukupno	1020	726	511	439	283	166	3144

Promjene podataka (u zagradi su brojevi brončanih značaka):

- Frano Muslim (841) nije bio uključen u pl. društvo kada je primio brončanu značku, sada je član HPD-a »Mosor« iz Splita
- Ksenija Bakrač (811) zatražila je da se brončana i srebrna značka iz HPD »Kapela« prebace na HPD »Zagreb-Matica«

Svečanost uručivanja priznanja Hrvatske planinarske obilaznice u Zagrebu

Popis priznanja HPO u 2014. godini

Brončana značka (10 područja i 25 KT)

917	Ozren Didović	Zagreb-Matica, Zagreb
918	Sofija Klemar	Vrapče, Zagreb
919	Ljiljana Valenčić	Zanatlija, Zagreb
920	Mario Krakar	Stupnik, Gornji Stupnik
921	Dražen Katanec	Sv. Rok, Sveta Nedelja
922	Biserka Čurčija	Karlovac, Karlovac
923	Saša Čurčija	Karlovac, Karlovac
924	Mladen Belčić	Gromovača, Otočac
925	Nenad Štancel	Nije član PD, Zagreb
926	Nevenka Dubravica	Paklenica, Zadar
927	Željko Dubravica	Paklenica, Zadar
928	Robert Boić	Dubovac, Karlovac
929	Pere Zuanović	Industrogradnja, Zagreb
930	Jagor Opić	Lipa, Lipik
931	Vesna Tomić	Lipa, Lipik
932	Vlasta Šepetavec	Lipa, Lipik
933	Silvio Lončarić	Zagreb-Matica, Zagreb
934	Tihana Važić	Zagreb-Matica, Zagreb
935	Filip Najman	Zagreb-Matica, Zagreb
936	Bogdan Petrič	Ajdovščina, Ajdovščina, SLO
937	Branka Ećimović	Psunj, Pakrac
938	Niko Žegor	Sisak, Sisak
939	Siniša Žegor	Sisak, Sisak
940	Ivan Šolčić	Dugi vrh, Varaždin
941	Jasenska Brezarić	Zagreb-Matica, Zagreb
942	Marijan Brezarić	Zagreb-Matica, Zagreb
943	Mirjana Jelavić	Papuk, Virovitica
944	Krešimir Čandrić	Bršljan Jankovac, Osijek
945	Petrunjela Krajačić	Pinklec, Sveta Nedelja
946	Ljubica Radulović	Naftaplin, Zagreb
947	Rikard Ballon	Naftaplin, Zagreb
948	Vladimir Volenec	Zagreb-Matica, Zagreb
949	Ljiljana Žigrović	Medveščak, Zagreb
950	Neven Vulić	Zagreb-Matica, Zagreb
951	Antonio Maleš	Svilaja, Sinj
952	Lidija Nemčić	Nije član PD, Zagreb
953	Natalija Jakšić	Velebit, Zagreb
954	Karlo Lulić	Jastrebarsko, Jastrebarsko
955	Stanislav Branović	MIV, Varaždin
956	Viktorija Molan	Japetić, Samobor
957	Zvonimir Molan	Japetić, Samobor
958	Frane Marković	Japetić, Samobor
959	Branimir Gojak	Željezničar, Zagreb
960	Paula Pavlin	Stanko Kempny, Zagreb
961	Stjepan Posavec	Zagorske steze, Zabok
962	Franjo Brozović	Platak, Rijeka
963	Damir Lovretić	Željezničar, Zagreb
964	Nataša Gulin	Zagreb-Matica, Zagreb
965	Snježana Krpes	Zagreb-Matica, Zagreb
966	Bernard Brgles	Japetić, Samobor
967	Mario Šivak	Kapela, Zagreb
968	Mihaela Vuković	Željezničar, Zagreb
969	Tomislav Hanžek	Željezničar, Zagreb
970	Zoran Jurišan	Pinklec, Sveta Nedelja
971	Dražen Podvez	Bundek, Mursko Središće
972	Damir Katalenić	Vrapče, Zagreb
973	Jasenska Katalenić	Vrapče, Zagreb
974	Vesna Sokolić	Bilo, Koprivnica

975	Darko Krušlin	<i>Kunagora, Pregrada</i>	660	Ljubica Radulović	<i>Naftaplin, Zagreb</i>
976	Stjepan Hanžić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>	661	Rikard Ballon	<i>Naftaplin, Zagreb</i>
977	Dubravka Hržica	<i>Zagorske steze, Zabok</i>	662	Vladimir Volenec	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
978	Slobodan Hržica	<i>Zagorske steze, Zabok</i>	663	Ljiljana Žigrović	<i>Medveščak, Zagreb</i>
979	Franjo Bivol	<i>Zagorske steze, Zabok</i>	664	Anton Rožtohar	<i>Nazarje, Nazarje</i>
980	Viktorija Babić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>	665	Silvio Lončarić	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
981	Ivica Franić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>	666	Karmen Hajduk	<i>Pinklec, Sveta Nedelja</i>
982	Stjepan Pažulinec	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>	667	Bogdan Petrić	<i>Ajdovščina, Ajdovščina, SLO</i>
983	Davor Franjković	<i>Kapela, Zagreb</i>	668	Karlo Lulić	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
984	Dijana Šamec Jurmanović	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>	669	Vladimir Votuc	<i>Bilo, Koprivnica</i>
985	Zvonimir Drvar	<i>PK Hrv. liječ. zbora, Zagreb</i>	670	Barica Polak	<i>Bilo, Koprivnica</i>
986	Siniša Rkman	<i>Ravnica, Vukovar</i>	671	Zvonko Polak	<i>Bilo, Koprivnica</i>
987	Filip Matejak	<i>Bilo, Koprivnica</i>	672	Frane Marković	<i>Japetić, Samobor</i>
988	Nada Hrastinski	<i>Zagorske steze, Zabok</i>	673	Irena Požgaj	<i>Nije član PD, Zagreb</i>
989	Marijan Hrastinski	<i>Zagorske steze, Zabok</i>	674	Mirjana Kos	<i>PK Ivanec, Ivanec</i>
990	Slavko Pandak	<i>Japetić, Samobor</i>	675	Loredana Biličić	<i>Vinica, Duga Resa</i>
991	Jasmina Blašković	<i>ŠPK Ogulin, Ogulin</i>	676	Renato Biličić	<i>Vinica, Duga Resa</i>
992	Danijel Žanić	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>	677	Vinko Tajnšek	<i>Celje, Celje, SLO</i>
993	Željko Brdal	<i>Željezničar, Zagreb</i>	678	Nenad Štancel	<i>Nije član PD, Zagreb</i>
994	Ružica Vukasović	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>	679	Ljiljana Kosanović	<i>PK Horizont VG, V. Gorica</i>
995	Ivan Vukasović	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>	680	Duško Kosanović	<i>PK Horizont VG, V. Gorica</i>
996	Rikardo Rajer	<i>Dubovac, Karlovac</i>	681	Jasenska Brezarić	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
997	Ran Rajer	<i>Dubovac, Karlovac</i>	682	Marijan Brezarić	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
998	Renata Antolčić Stilinović	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>	683	Stanislav Branović	<i>MIV, Varaždin</i>
999	Davor Stilinović	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>	684	Petrunjela Krajačić	<i>Pinklec, Sveta Nedelja</i>
1000	Vesna Petrić	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>	685	Viktorija Molan	<i>Japetić, Samobor</i>
1001	Branislav Medić	<i>Dirov brijeg, Vinkovci</i>	686	Zvonimir Molan	<i>Japetić, Samobor</i>
1002	Karlo Lalić	<i>Dirov brijeg, Vinkovci</i>	687	Mario Šivak	<i>Kapela, Zagreb</i>
1003	Ivica Sudac	<i>Dubovac, Karlovac</i>	688	Antonio Maleš	<i>Svilaja, Sinj</i>
1004	Ana Puljar	<i>Dubovac, Karlovac</i>	689	Tanja Malovoz	<i>Strilež, Crikvenica</i>
1005	Neda Turina	<i>Zavižan, Senj</i>	690	Nada Jurić	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
1006	Ljiljana Sirnik	<i>Kamenjak, Rijeka</i>	691	Zvonko Jurić	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
1007	Ankica Džalto	<i>PK Ivanec, Ivanec</i>	692	Damir Katalenić	<i>Vrapče, Zagreb</i>
1008	Tomislav Gotić	<i>PK Ivanec, Ivanec</i>	693	Jasenska Katalenić	<i>Vrapče, Zagreb</i>
1009	Željka Vukić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>	694	Ivica Tabak	<i>Bršljan Jankovac, Osijek</i>
1010	Zora Ajdučić	<i>Svilaja, Sinj</i>	695	Ivica Mihelčić	<i>Lipa, Sesvete</i>
1011	Zvone Ajdučić	<i>Svilaja, Sinj</i>	696	Snježana Rogina	<i>Kuna gora, Pregrada</i>
1012	Josip Minđek	<i>PK Ivanec, Ivanec</i>	697	Davor Rogina	<i>Kuna gora, Pregrada</i>
1013	Ivan Božić	<i>Klikun, Pleternica</i>	698	Branko Kraljić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
1014	Krunoslav Božić	<i>Klikun, Pleternica</i>	699	Stjepan Hanžić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
1015	Kristina Krznar	<i>Japetić, Samobor</i>	700	Dubravka Hržica	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
1016	Ema Požek	<i>Nije član PD, Zagreb</i>	701	Slobodan Hržica	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
1017	Miroslav Požek	<i>Nije član PD, Zagreb</i>	702	Sofija Klemar	<i>Vrapče, Zagreb</i>
1018	Ludmila Černi	<i>Psunj, Pakrac</i>	703	Dijana Šamec Jurmanović	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
1019	Borislav Černi	<i>Psunj, Pakrac</i>	704	Filip Matejak	<i>Bilo, Koprivnica</i>
1020	Ljerka Katanec	<i>Sv. Rok, Sveta Nedelja</i>	705	Nada Hrastinski	<i>Zagorske steze, Zabok</i>

Srebrna značka (15 područja, Dinara i ukupno 50 KT)

647	Vesna Žiger	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>	709	Renata Antolčić Stilinović	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
648	Mladen Belčić	<i>Gromovača, Otočac</i>	710	Davor Stilinović	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
649	Ivor Altaras Penda	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>	711	Željko Sporiš	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
650	Nevenka Dubravica	<i>Paklenica, Zadar</i>	712	Đeni Milan	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
651	Željko Dubravica	<i>Paklenica, Zadar</i>	713	Vesna Petrić	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
652	Pere Zuanović	<i>Industrogradnja, Zagreb</i>	714	Karlo Lalić	<i>Dirov brijeg, Vinkovci</i>
653	Vesna Tomić	<i>Lipa, Lipik</i>	715	Ognjen Borovac	<i>Dubovac, Karlovac</i>
654	Branka Ećimović	<i>Psunj, Pakrac</i>	716	Neda Turina	<i>Zavižan, Senj</i>
655	Ferdinand Kovačić	<i>Dubovac, Karlovac</i>	717	Franjo Bivol	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
656	Frano Muslim	<i>Mosor, Split</i>	718	Ljiljana Sirnik	<i>Kamenjak, Rijeka</i>
657	Ivan Šoltić	<i>Dugi vrh, Varaždin</i>	719	Tomislav Gotić	<i>PK Ivanec, Ivanec</i>
658	Katica Majić	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>	720	Zvone Ajdučić	<i>Svilaja, Sinj</i>
659	Marko Majić	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>	721	Ivica Podsečki	<i>PK Ivanec, Ivanec</i>

722	Kristijan Kostanjevec	<i>PK Ivanec, Ivanec</i>
723	Josip Mindek	<i>PK Ivanec, Ivanec</i>
724	Ludmila Černi	<i>Psunj, Pakrac</i>
725	Borislav Černi	<i>Psunj, Pakrac</i>
726	Dražen Katanec	<i>Sv. Rok, Sveta Nedelja</i>

Zlatna značka (20 područja i 75 KT)

457	Vesna Žiger	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
458	Gordana Koščec	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
459	Ljubica Radulović	<i>Naftaplin, Zagreb</i>
460	Rikard Ballon	<i>Naftaplin, Zagreb</i>
461	Vladimir Volenec	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
462	Ivica Javorščak	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
463	Ivan Šoltić	<i>Dugi vrh, Varaždin</i>
464	Ivan Baloban	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
465	Bogdan Petrič	<i>Ajdovščina, Ajdovščina, SLO</i>
466	Joško Podgrajski	<i>Pinklec, Sveta Nedelja</i>
467	Boris Munko	<i>Yeti, Kutina</i>
468	Karlo Lulić	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
469	Frane Marković	<i>Japetić, Samobor</i>
470	Nada Trkulja	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
471	Vinko Tajnšek	<i>Celje, Celje, SLO</i>
472	Ljiljana Žigrović	<i>Medveščak, Zagreb</i>
473	Marko Vujanović Kotarščak	<i>Bilogora, Bjelovar</i>
474	Ankica Kotarščak	<i>Bilogora, Bjelovar</i>
475	Krunoslav Kadlec	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
476	Blaženka Kelečić	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
477	Ivica Kelečić	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
478	Ksenija Bakrač	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
479	Željko Takšić	<i>Dirov brijeg, Vinkovci</i>
480	Darko Kireta	<i>Zrin, Petrinja</i>
481	Mario Šivak	<i>Kapela, Zagreb</i>
482	Damir Katalenić	<i>Vrapče, Zagreb</i>
483	Jasenka Katalenić	<i>Vrapče, Zagreb</i>
484	Katica Majić	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
485	Marko Majić	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
486	Mirjana Atanasov	<i>Ericsson N. Tesla, Zagreb</i>
487	Branko Kraljić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
488	Stjepan Hanžić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
489	Dubravka Hržica	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
490	Slobodan Hržica	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
491	Štefanija Dimač	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
492	Branka Ana Mikšik	<i>Željezničar, Gospić</i>
493	Sofija Klemar	<i>Vrapče, Zagreb</i>
494	Zdenko Matejak	<i>Bilo, Koprivnica</i>
495	Nada Hrastinski	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
496	Marijan Hrastinski	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
497	Ivor Altaras Penda	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
498	Danica Jagušić	<i>Zanatlija, Zagreb</i>
499	Ružica Vukasović	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
500	Ivan Vukasović	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
501	Renata Antolčić Stilinović	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
502	Davor Stilinović	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
503	Dragica Sporiš	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
504	Željko Sporiš	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
505	Đeni Milan	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
506	Miro Šiprak	<i>Zanatlija, Zagreb</i>
507	Nevenka Dubravica	<i>Paklenica, Zadar</i>
508	Željko Dubravica	<i>Paklenica, Zadar</i>
509	Arnold Arči Pavlič	<i>Železničar, Celje, SLO</i>
510	Nikolina Šipek Čuk	<i>Stubaki, Stubičke Toplice</i>
511	Ivan Čuk	<i>Stubaki, Stubičke Toplice</i>

Posebno priznanje (100 KT)

392	Vesna Žiger	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
393	Aleksander Oblak	<i>Pošta - Telekom, Ljubljana, SLO</i>
394	Gordana Koščec	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
395	Roman Benić	<i>Vihor, Zagreb</i>
396	Ljubica Radulović	<i>Naftaplin, Zagreb</i>
397	Rikard Ballon	<i>Naftaplin, Zagreb</i>
398	Vladimir Volenec	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
399	Ivica Javorščak	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
400	Ivan Šoltić	<i>Dugi vrh, Varaždin</i>
401	Bogdan Petrič	<i>Ajdovščina, Ajdovščina, SLO</i>
402	Karlo Lulić	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
403	Frane Marković	<i>Japetić, Samobor</i>
404	Nada Trkulja	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
405	Vinko Tajnšek	<i>Celje, Celje, SLO</i>
406	Željka Machin	<i>INA Bjelolasica, Zagreb</i>
407	Roberto Miklič	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
408	Ivica Kelečić	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
409	Ksenija Bakrač	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
410	Željko Takšić	<i>Dirov brijeg, Vinkovci</i>
411	Mario Šivak	<i>Kapela, Zagreb</i>
412	Mirjana Atanasov	<i>Ericsson N. Tesla, Zagreb</i>
413	Branko Kraljić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
414	Stjepan Hanžić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
415	Branka Sadaić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
416	Ivan Sadaić	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
417	Dubravka Hržica	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
418	Slobodan Hržica	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
419	Štefanija Dimač	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
420	Krunoslav Sinjerec	<i>Bilo, Koprivnica</i>
421	Sofija Klemar	<i>Vrapče, Zagreb</i>
422	Mia Šamec	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
423	Ljiljana Žigrović	<i>Medveščak, Zagreb</i>
424	Zdenko Matejak	<i>Bilo, Koprivnica</i>
425	Nada Hrastinski	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
426	Marijan Hrastinski	<i>Zagorske steze, Zabok</i>
427	Danica Jagušić	<i>Zanatlija, Zagreb</i>
428	Ružica Vukasović	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
429	Ivan Vukasović	<i>Zaprešić, Zaprešić</i>
430	Renata Antolčić Stilinović	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
431	Davor Stilinović	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
432	Franjo Janković	<i>Međimurje, Čakovec</i>
433	Miro Šiprak	<i>Zanatlija, Zagreb</i>
434	Nevenka Dubravica	<i>Paklenica, Zadar</i>
435	Željko Dubravica	<i>Paklenica, Zadar</i>
436	Arnold Arči Pavlič	<i>Železničar, Celje, SLO</i>
437	Nenad Novak	<i>PK Ivanec, Ivanec</i>
438	Nikolina Šipek Čuk	<i>Stubaki, Stubičke Toplice</i>
439	Ivan Čuk	<i>Stubaki, Stubičke Toplice</i>

Visoko priznanje (125 KT)

254	Sanja Miloloža	<i>Zagreb-Matica, Zagreb</i>
255	Zoran Koščec	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
256	Renata Pučar	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
257	Damir Pučar	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
258	Željka Robić	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
259	Mario Robić	<i>Jastrebarsko, Jastrebarsko</i>
260	Ljubica Radulović	<i>Naftaplin, Zagreb</i>
261	Rikard Ballon	<i>Naftaplin, Zagreb</i>
262	Ivan Šoltić	<i>Dugi vrh, Varaždin</i>
263	Tatjana Jurić	<i>Bilo, Koprivnica</i>
264	Biljana Sever	<i>Dugi vrh, Varaždin</i>

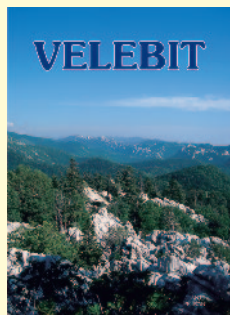
265	Mirjana Glavina	INA Bjelolasica, Zagreb
266	Zlatko Glavina	INA Bjelolasica, Zagreb
267	Gordana Koščec	Jastrebarsko, Jastrebarsko
268	Tomislav Čanić	Željezničar, Gospić
269	Bogdan Petrić	Ajdovščina, Ajdovščina, SLO
270	Mario Šivak	Kapela, Zagreb
271	Darinka Pobi	Bilo, Koprivnica
272	Luka Kraljić	Strilež, Crikvenica
273	Mirjana Dražul-Kraljić	Strilež, Crikvenica
274	Željko Kraljić	Strilež, Crikvenica
275	Roman Benić	Vihor, Zagreb
276	Vinko Vesely	Martinščak, Karlovac
277	Ognjen Radić	Sveti Ilija, Baška Voda
278	Milena Bošnjak	Bilo, Koprivnica
279	Ružica Vukasović	Zaprešić, Zaprešić
280	Ivan Vukasović	Zaprešić, Zaprešić
281	Paula Horvatić	Zaprešić, Zaprešić
282	Mirjana Malenica	Dirov brijeg, Vinkovci
283	Herman Slamenik	Zavižan, Senj

Najviše priznanje (150 KT)

138	Vjekoslav Komadina	Zagreb-Matica, Zagreb
139	Karolina Šeper	Jastrebarsko, Jastrebarsko
140	Ljubica Radulović	Naftaplin, Zagreb
141	Rikard Ballon	Naftaplin, Zagreb
142	Feđa Aaron Bučić	Mosor, Split
143	Ivan Rasonja	Željezničar, Zagreb
144	Željko Vinković	Bilogora, Bjelovar
145	Tatjana Jurić	Bilo, Koprivnica

146	Đurđica Kocijan Sever	Dugi vrh, Varaždin
147	Stjepan Horvat	Dugi vrh, Varaždin
148	Željko Ivan Horvatić	Dugi vrh, Varaždin
149	Renata Pučar	Jastrebarsko, Jastrebarsko
150	Damir Pučar	Jastrebarsko, Jastrebarsko
151	Bernard Wagner	Jastrebarsko, Jastrebarsko
152	Željka Robić	Jastrebarsko, Jastrebarsko
153	Mario Robić	Jastrebarsko, Jastrebarsko
154	Bogdan Petrić	Ajdovščina, Ajdovščina, SLO
155	Mario Šivak	Kapela, Zagreb
156	Marijana Sabo	Belišće, Belišće
157	Rolando Nikčević	Medveščak, Zagreb
158	Vinko Vesely	Martinščak, Karlovac
159	Mato Šimičić	Zagreb-Matica, Zagreb
160	Đorđe Tovroloža	INA Bjelolasica, Zagreb
161	Željko Rotar	Ericsson N. Tesla, Zagreb
162	Ružica Vukasović	Zaprešić, Zaprešić
163	Ivan Vukasović	Zaprešić, Zaprešić
164	Iva Halasz	Strilež, Crikvenica
165	Ferenc Halasz	Strilež, Crikvenica
166	Ante Debeljak (3x)	Vrapče, Zagreb

PREKO 60% POPUSTA !!!

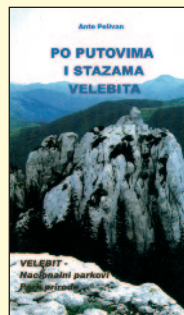
VELEBIT
Autor: **Ante Pelivan**
- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

PTICE
Autor: **Davor Krnjeta**
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografijau boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: **Vlado Božić**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

Milan Sunko (1926. - 2014.)

U Splitu je u petak 28. studenoga 2014. u 88. godini života prestalo kucati srce uglednog i zaslužnog splitskog planinara, planinarskog vodiča i prijatelja prof. Milana Sunka.

Milan Sunko je bio svestrani planinar i planinarski vodič, koji je život posvetio planinarstvu i nesebično prenosio svoje bogato planinarsko iskustvo na mnoge generacije planinara. Planinarenjem se počeo baviti 1951., a od 1956. je član Planinarskog kluba Split u kojem je bio član Upravnog odbora (1963. - 1965.), potpredsjednik (1969. - 1979.), predsjednik (1971. - 1974. i tajnik (1975. - 1976.). Njegovim razumijevanjem za potrebe mladih planinara omogućio je razvitak speleoloških i alpinističkih aktivnosti u tom klubu. Organizirao je i proveo 1978. planinarsku obilaznicu Planinarski put Dalmacija (Labinštica - Opor - Kozjak - Mosor - Biokovo), te 2002. Ekološko-poučno-rekreacijsku stazu na Kozjaku (Malačka). Istaknuo se i kao organizator i voditelj brojnih općih planinarskih škola u Splitu, Kaštelima, Trogiru, Šibeniku i Dubrovniku, markacističkih tečaja i škola za vodiče ljetnih pohoda te kao predavač, demonstrator i instruktor na njima. U PK »Split« djelovao je do 2003., a od 2004. bio je član PD-a »Kamenar« iz Šibenika.

Pohodio je mnoge planine u Hrvatskoj i inozemstvu. Više puta popeo se na Triglav i druge vrhove u Sloveniji, planinario je po bosanskim i hercegovačkim planinama, penjao se u Dolomitima, Savojskim i Valijskim Alpama, Visokim Tatrama, a među brojnim visokogorskim turama ističu se usponi na Grossglockner i Mont Blanc.

Izniman doprinos dao je Vodičkoj službi HPS-a i u djelovanju Stanice planinarskih vodiča Split. Bio je osnivač Stanice te njezin pročelnik od 1976. do 1979. i od 1995. do 1998. Istaknuo se i kao dugogodišnji suradnik u časopisu »Naše planine«/»Hrvatski planinar«, a priredio je i brojne brošure za potrebe planinarskih škola i tečajeva za planinarske vodiče. Napisao je nekoliko spomenica prigodom obljetnica za PK Split 1973., SPV Split 1996., 2001. i 2011., zatim dnevnike planinarskih obilaznica »Planinarski put Dalmacija« 1978., »Solinski planinarski put« 2003., Priručnik iz orijentacije 1995., Podsjetnik za planinarske vodiče 1997., i još mnoge planinarske brošure, a u 2014. napisao je planinarsku autobiografiju u obliku knjige pod naslovom »Planine kao stil života«.

Tijekom svog planinarskog djelovanja izuzetno uspješno i odgovorno obnašao je mnoge odgovorne funkcije u planinarskoj organizaciji. Bio je tajnik POO Split 1970. - 1977., predsjednik PO Dalmacije 1978. - 1979., član Konferencije PSH 1976. - 1979. te član Predsjedništva PSH 1980 - 1984.

Za svoje dugogodišnje planinarsko djelovanje primio je najviša planinarska odlikovanja Hrvatskog planinarskog saveza i priznanja mnogih planinarskih udruga: srebrni znak PSH 1970., zlatni znak PSH 1973., plaketu HPS 1993., srebrni znak PSJ 1976., zlatni znak PSJ 1981., plaketu PSZ 1998., plaketu PK Split 1973., plaketu SPV Split 2001., plaketu VS HPS 2011., i mnoge druge.

Na splitskom gradskom groblju Lovrinac, od zaslužnog planinarskog veterana koji je mnogo učinio za hrvatsko planinarstvo, a posebno za razvoj planinarstva u Dalmaciji, oprostili su se u ime HPS-a član Izvršnog odbora HPS-a Goran Gabrić, a u ime prijatelja planinara Srđen Vrsalović i Neven Svetec.

Goran Gabrić

Dan obnove znanja prve pomoći Stanice planinarskih vodiča Karlovac

U Zavodu za hitnu medicinu Karlovačke županije održan je u subotu 13. prosinca 2014. Dan obnove znanja prve pomoći Stanice planinarskih vodiča Karlovac. Ovaj su put vodiči obnovili znanja iz prve pomoći u zimskim uvjetima. Kako su ozljede u prirodi česte, a stručna pomoć nedostupna, planinarski vodiči moraju poznavati postupke pružanja pomoći osobama

s ozeblinama i snježnim sljepilom te osobama koje pate od visinske bolesti ili su pothlađene. Obnovili su i znanja o najčešćim ozljedama u lavinama i zbrinjavanju tih ozljeda. Ovom su prilikom polaznici i članovi SPV-a Karlovac obilježili Međunarodni dan planina (11. prosinca) što su ga 2003. proglasili Ujedinjeni narodi kako bi se pridonijelo shvaćanju globalne važnosti planina i održivog razvoja njihova okoliša za očuvanje kvalitetnog života stanovništva.

Darko Grba

VIJESTI

Međunarodni dan planina na Papuku

U nedjelju 14. prosinca 2014. održan je u organizaciji JU-a Park prirode Papuk i Slavenskoga planinarskog saveza, a uz pokroviteljstvo HPS-a, deveti tradicionalni pohod u povodu Međunarodnog dana planina, pod imenom »Nepoznati Papuk«. U proteklih devet godina organizatori i znalci iz PP-a Papuk i SPS-a upoznavali su nas s manje poznatim, ali prelijepim dijelovima i znamenitostima te naše posebne planine: s ostacima staroga Kamengrada; stjenjancima Sokolina ponad Gornjih Vrhovaca; Vražijim mlinom i Sovjakom, gdje se nalaze okamenjeni ostatci života u Panonskom moru; Rupnicom, geološkim čudom svjetskoga glasa; Reitwegom, starom konjičkom stazom koja povezuje Voćin s Jankovcem; Crnim vrhom, s kojega se za lijepa vremena vide planine središnje Hrvatske; nekoliko stoljeća starim tisama podno Točka, najvišim travnjacima pri samom vrhu Papuka te njegovim zapadnim grebenom. Ovaj su put planinari upoznali ponor Uviraljku, čiji se ulaz nalazi na visini od 810 metara, a čini ga 200 metara uskih hodnika. U jami ponire potok Uviraljka. Potok je od izvora do ponora dug samo 80 m, a ponovno izvire iznad Velike. Uviraljka je stanište jedanaest vrsta šišmiša.

Ispred ponora okupilo se više od 200 planinara iz 25 planinarskih društava, a bili su tu i gosti iz Vojvodine. Zajedno smo otišli do novoga planinarskog skloništa na Kneževim vodama, na trasi SPP-a, čija je izgradnja financirana novcem osiguranim u okviru prekograničnoga projekta EU-a »Dvije rijeke i jedna gora«. U projektu je sudjelovao Park prirode Papuk s partnerima iz Osijeka i Mađarske. Nakon svečanog otvorenja skloništa planinari su se podijelili u dvije skupine. Jedna se kraćim putem vratila do Uviraljke, gdje su organizatori upriličili mali domjenak za sve prisutne, a druga je skupina nastavila upoznavati ljepote Papuka s njegove

sjeverne strane – preko grebena Šumećeg brda spustila se do rječice Šumećice, a zatim se uspela na stjenjak Pijetlovu kosu na Maloj Dubravi. Nakon još nekoliko spustova i uspona preko grebena Dugoga hrta, nakon pet i pol sati hoda također je stigla do Uviraljke. Kao i svake godine do sada, sretni i zadovoljni vratili smo se svojim domovima već razmišljajući kamo će nas organizatori povesti sljedeći put. Vidimo se 2015. na desetoj pohodu »Nepoznati Papuk«!

Željko Petrović

U Lanišću predstavljen turističko-planinarski zemljovid Čićarije

Društvena prostorija zgrade Općine Lanišće bila je 22. prosinca 2014. pretijesna za brojne uzvanike iz cijele Istre, Kvarnera i primorskog dijela Slovenije koji su došli na predstavljanje turističko-planinarskog zemljovida Čićarije. Zemljovid su predstavili predsjednik Istarskoga planinarskog saveza Vladimir Rojnić, autor Diego Košta i recenzent Rudolf Schwabe iz Hrvatske gorske službe spašavanja. U ime domaćina, sve je okupljene pozdravio načelnik Općine Lanišće Neven Mikac. Izrazio je zadovoljstvo radom planinarskih društava i velikim odazivom na nedavno otvorenje Sakomanova puta.

Rojnić je istaknuo kako planinarstvo u Istri postoji već 138 godina, ali da je svoj pun zamah doživjelo prije četrdesetak godina, ponajviše zahvaljujući Josipu Sakomanu iz Zagreba. Danas na hrvatskom dijelu Čićarije postoji 97 markiranih planinarskih putova, čija je ukupna dužina 267 kilometara. Da bi se obišli čićarijski vrhovi treba svladati visinsku razliku od 22.500 metara, za što je potrebno oko 100 sati hoda. O putovima na Čićariji volonterski se skrbi osam planinarskih društava.

Zanimljiva je povijest kartografije vezane uz Čićariju. Prva crno-bijela planinarska skica Čićarije objavljena je u dnevniku Istarskoga planinarskog puta 1981. Ettore Tomasi iz Trsta napravio je šesnaest godina

Obraćanje načelnika općine Lanišće Nevena Mikca

poslije izletničku kartu Čičarije u mjerilu 1:75.000. Velik je napredak bilo izdavanje odlične planinarske karte »Park prirode Učka« u mjerilu 1:30.000, čiji je izdavač bila istoimena javna ustanova. Karta je obuhvaćala južni dio Čičarije, do linije Brgradac – Korita – Črni vrh u Kastavskoj šumi. Posljednji veliki kartografski rad bilo je izdavanje planinarske karte »Slovenska Istra – Čičarija – Brkini – Kras« u mjerilu 1:50.000, u izdanju Planinske zveze Slovenije. Ta karta obuhvaća sjeverni dio te uspravane istarske ljepotice, do linije Sveti Martin – Račja Vas.

Cilj je izrade zemljovida omogućiti sigurno kretanje i promociju Ljepota Istre. Prije izrade zemljovida valjalo je srediti stanje planinarskih putova pa je provedeno pet tečajeva za markaciste te obavljeno snimanje i računalna obrada GPS tragova prostornih podataka. U tu su svrhu obrađeni podaci za HPS-ov registar planinarskih putova, utvrđena je točna raspodjela održavanja po pojedinim društvima, a većina je putova obnovljena.

Recenzent Schwabe iz Splita istaknuo je plodonosnu suradnju s IPS-om te napomenuo da je za izradu karte valjalo pješice prijeći najmanje tisuću kilometara, dodavši kako se trud uložen u njenu izradu vjerojatno neće vidjeti. Autor karte Košta, iz riječke stanice HGSS-a, iznio je podatak da je ucrtano oko 350 kilometara staza te konstatirao da je napravljen vrlo velik posao, čime je prezentiran prostor od Slavnika na sjeveru do Suhog vrha na jugu. U obradi terena sudjelovalo je devetero planinara – Goran Šepić, Nataša Radola, Vladimir Rojnić, Mirko Bjelan, Milivoj Filipović, Boris Petrić, Mario Stanić, Matija Perić i Diego Košta. Među suradnicima, kojima su na predstavljanju podijeljene karte, bili su Ines Šepić, Milivoj Topić, Goran Kos, Dragan Drobnyak, Jadranko Stilinović, Branko Glavić, Zoran Šarin, Silvano Zorzenon, Alen Aničić, Robert Koprivnjak, Tomislav Hosi, Paris Fotinos, Kristina i Vladimir Paušić, Milan Katalinić, Đana Petrović i Sunčica Strišćević.

Milivoj Topić, inače prvi predsjednik IPS-a, rekao je u završnom dijelu predstavljanja kako je izrazito ponosan što je došlo do izdavanja karte, u čiju je izradu uloženo mnogo truda tijekom dugog niza godina. Darko Lukšić, prijašnji predsjednik IPS-a, rekao je da je to jedan od najvećih dana za istarsko planinarstvo te kako je siguran da će se nakon izdavanja ove karte znatno povećati broj planinara u Istri.

Anton Finderle i Vladimir Rojnić

Ispravak

U prošlom broju časopisa objavljeno je pogrešno ime autora fotografije na naslovnici. Autor fotografije je Ferenc Halasz. Urednički odbor ispričava se autoru fotografije na nenajmjernoj pogreški. Ur.

Suradnici u izradi zemljovida Čičarije

PD »Opatija« u 2014. godini

PD »Opatija« osnovan je prije 65 godina i jedna je od najdugovječnijih udruga u Opatiji, a ujedno i jedna od aktivnijih. U protekloj smo godini ostvarili vrhunske rezultate. Dana 29. ožujka otvorili smo Opatijsku planinarsku obilaznicu, ostvarivši projekt kojim smo se prilično dugo bavili. Ideja njezina autora Borisa Petrića bila je povezati vrhove opatijskoga zaleđa u planinarsku obilaznicu i time na jedinstven način približiti Učku svim planinarima, a i gostima Opatije i okolice. Na otvorenju obilaznice na Poklonu okupilo se oko 500 planinara. Veliku potporu pri uspostavi obilaznice dao nam je Grad Opatija. Otvorenju je prethodila velika radna akcija 15. ožujka u kanjonu Banini, u koju su se uključile gotovo sve institucije grada Opatije, počevši od članova gradske uprave na čelu s gradonačelnikom.

U svibnju smo organizirali 39. Memorijal Andrije Petrića na Osoršćici. Pozivu se odazvalo gotovo 200 planinara. Krajem svibnja društvo se usmjerilo ka daljnjim radovima na obnovi planinarskog doma na Poklonu. U 2014. riješili smo pitanje legalizacije zgrade planinarskog doma, potpisali s HPS-om Ugovor o upravljanju domom, pokrenuli i završili opsežne građevinske radove na domu te promijenili kompletnu građevnu stolariju. Dom je dobio nove prozore i vrata od PVC-a i aluminijska, obnovljena je fasada, izvedena hidroizolacija terase iznad konobe, a obojeni su i svi zidovi i vrata.

Povrh toga što smo mnogo toga korisnoga napravili, mnogo smo i planinarili. Bili smo u Istri, Gorskom kotaru, Velebitu, Dalmaciji, Alpama i Dolomitima. Na izletima je sudjelovalo gotovo 600 planinara. Iako je 2014. bila veoma kišna, naše je društvo na izletima pratilo sunce, što znači da smo ga i zaslužili. Uz izlete, sudjelovali smo i u brojnim akcijama. Prezentirali smo društvo na Sportskom danu grada Opatije, a na inicijativu HPS-a organizirali smo Dan otvorenih vrata, koji je bio odlično posjećen. Na poziv Savjeta mladih grada

Opatije prikazali smo rad našeg društva na prezentaciji planinarskih društava te podnijeli zahtjev za učlanjenje u sportski savez Grada Opatije, u kojem trenutačno imamo status pridruženog člana. Krajem listopada organizirali smo na Poklonu planinarski halloween za naše najmlađe članove. Organizirali smo i opću planinarsku školu. Godinu smo zaključili svečanošću u Vili Antonio, na kojoj su istaknutim članovima uručena društvena priznanja i priznanja HPS-a. Najviše priznanje, plaketu HPS-a, primio je Boris Petrić.

Sve u svemu, bili smo vrlo aktivni, a posebno nas veseli činjenica da smo sve to napravili i postigli upravo u godini kada se slavilo 140 godina organiziranoga planinarstva u Hrvatskoj te 170 godina organiziranoga turizma u Opatiji. PD »Opatija« uključio se u ta dva zbivanja i pridonio cjelokupnom napretku svoga grada i hrvatskog planinarstva.

Mirjana Brumnjak

Tradicionalno božićno novogodišnje druženje HPD-a »Međimurje«

Otkad je osnovan HPD »Međimurje«, njegovi članovi svaku godinu zaključuju tradicionalnim druženjem uoči božićnih blagdana. U subotu 13. prosinca 2014. na Štrigovskoj se kružnoj stazi družilo stotinjak planinara iz cijelog Međimurja te iz nekoliko planinarskih društava iz sjeverozapadne Hrvatske. Hodanje pitomim brežuljcima započelo je u Štrigovi, koja je poznata po crkvama sv. Marije Magdalene iz 14. st. i sv. Jeronima iz 15. st. te po suvremenim vinogradima u okolici. Štrigova i štrigovski kraj postali su sinonimom za uspješno vinogradarstvo i poznata vina.

Planinari su imali priliku uživati u prekrasnom vremenu, neobično toplom za to doba godine, ali i u vrhunskim vinima te tradicionalnim jelima i slasticama koja su pripremili ljubazni domaćini. Povrh Štrigove, uz vinogradarsku stazu, prolazi se pored dva obnovljena dvorca. To su dvorac Banfi iz 14. st. i dvorac Tkalec iz 18. st. Hodalo se kroz sela Banfe, Robadje i Sveti Urban, a druženje je završilo u Štrigovi. »Potepanje« je trajalo četiri sata, a slijedila je zabava s večerom i plesom u Gornjoj Dubravi, koja je potrajala do sitnih sati. Velika je šteta što se nije odazvalo još više planinara jer bi bili nagrađeni nesvakidašnjim užiticima koje pružaju međimurski brežuljci.

Ljuba Pavlic

MILIVOJ FILIPOVIĆ

Planinarski dom Poklon nakon obnove

Izložba u znaku obljetnica

U povodu 140. obljetnice hrvatskog planinarstva, u Županji je 4. prosinca 2014. otvorena izložba dokumentarne planinarske fotografije Berislava Tkalca. Izložba je bila otvorena 10 dana u prostoru Galerije LUŽ 08. Na izložbi je prikazano više 140 autorskih fotografija, podijelih u nekoliko tematskih planinarskih cjelina. Prilikom otvorenja izložbe predsjednik Slavonskog planinarskog saveza i član Izvršnog odbora HPS-a Otmar Tosenberger uručio je tajniku HPD-a »Tikvica« Županja Marku Mikiću srebrni znak HPS-a. Prvo planinarsko društvo osnovano je u Županji prije 60 godina, 1954., i postojalo je samo dvije godine. HPD »Tikvica« pokrenuto je 40 godina kasnije, 1996., a osnivačku skupštinu održalo je 14. ožujka 1997.

Izložbu je otvorio predsjednik komisije za kulturu Grada Županje Zvonimir Stjepanović, a o autorovom radu govorio je predsjednik Likovne udruge »Županja 08« Zlatko Kokanović. Uz skromni domjenak i tombolu kojom članovi likovne udruge daruju svoje slike prisutnim gostima, okupljeni gosti mogli su uživati u glazbenom dijelu večeri. U programu su sudjelovali gitaristi Zoran Miličić i Berislav Tkalac, a Berislav se potom na berdi pridružio svojim dugogodišnjim prijateljima planinarima i tamburašima, uz izvođenje popularnih planinarskih i kantautorskih pjesama. Uz već spomenute obljetnice Berislav Tkalac proslavio je i 45 godina osobnog planinarskog djelovanja, jer je planinariti započeo 1969. godine, a 30. ožujka 1970. učlanio se u PD »Željezničar« Zagreb. Fotografijom se bavi od osnovne škole, član je LUŽ 08 i ovo mu je druga izložba (a prva samostalna). Izlagao je i organizirao zajedničke izložbe fotografija u Županji, Garčinu, Vrhovinama i na Virovima. Od 2012. godine sudjeluje na planinarskom

Berislav Tkalac

foto festivalu SPS-a »Zbrda zdola«, a radovi su mu izlagani diljem Slavonije. Tri puta je izlagao na foto-dia festivalu u Đurđenovcu te osvojio 2. nagradu.

HPD »Tikvica« Županja

26. tradicionalni uspon na Debelo brdo na Mosoru

I ova je planinarska godina u Splitu započela tradicionalnim usponom na blagdan Sveta tri kralja na najzapadniji mosorski vrh Debelo brdo. Organizator uspona bila je Stanica planinarskih vodiča Split. Pohod je privukao velik broj planinara iz Splita i okolice: iz podmosorskog sela Sitna Gornjeg prema Debelom brdu krenulo je više od 100 planinara iz planinarskih društava iz Splita, Solina, Kaštela, Dugopolja, Makarske te iz drugih gradova i mjesta Splitsko-dalmatinske županije. Mjestimice zaleđena staza i povremeno jaki udari bure nisu obeshrabрили sudionike uspona te su u pratnji 15 vodiča iz SPV Split svi stigli na planinarsku kuću »Lugarnica«, gdje su ih dočekale tople prostorije i još topliji čaj. Do ove točke stigao je i najmlađi sudionik izleta, petogodišnji Marino Zgorelec. Marino se s mamom ostao odmoriti u kući, dok je većina okupljenih nastavila uspon prema Debelom brdu. Pridružili su im se i oni planinari koji su u Lugarnicu stigli dan ranije te su pritom u sumrak bili nagrađeni pogledom na najviše vrhove Apenina. S druge strane Jadrana te se večeri isticao 2912 metara visok Corno Grande u masivu Gran Sassa. Unatoč lijeptom vidiku na Split, srednjodalmatinske otoke i snijegom prekrivene vrhove u Bosni i Hercegovini na vrhu Debelog brda zbog jake bure nije bilo moguće duže

Nastup tamburaša na otvorenju izložbe planinarskih fotografija Berislava Tkalca

DENIS VRANJES

Vidik s vrha Debelog brda

zadržavanje. Boce šampanjca su iskopane, nazdravilo se za što uspješniju i sretniju 2015. godinu te su nove boce pažljivo zakopane, a njihova pozicija zabilježena GPS uređajima. Drugu godinu zaredom najmlađa je sudionica pohoda devetogodišnja Lana Tolić, dok je najstariji planinar bio 75-godišnji Siniša Jovanović. Sljedeo je silazak niz Žrnovničku dragu prema Žrnovnici i istoimenom izvoru, dok se dio sudionika koji su automobilima stigli u Sitno natrag vratio istim putem, također uz pratnju vodiča.

Ove je godine funkciju glavnog vodiča uspješno je nosila Vesna Žižić, dok joj je glavni pomoćni bio i životni suputnik Josip Žižić. Hvala i svim sudionicima koji su se po nimalo ugodnim vremenskim uvjetima priključili pohodu te planinarskim vodičima koji su sudjelovanjem omogućili da sve protekne u najboljem redu. Vidimo se dogodine na 27. tradicionalnom usponu na Debelo brdo!

Denis Vranješ

KALENDAR AKCIJA

<p>14. 2. Bal planinara za Valentinovo
Hotelsko naselje Resnik, Kaštel Štafilčić
HPD Malačka - D. Kaštela, Kaštel Stari</p> <p>14. 2. Planinarska metlarska zabava
Čazma
HPD Garjevac, Čazma</p> <p>14. 2. Ples pod maskama
pl. kuća Moslavačka Slatina
HPD Jelengrad, Kutina</p> <p>21. 2. 16. zimski uspon na Bjelolasicu
Bjelolasica
HPD Bijeće stijene, Mrkopalj</p> <p>22. 2. Tragom prvog izleta varaždinskih planinara
Varaždinsko-topličko gorje
PD Ravna gora, Varaždin</p> <p>24. 2. - 24. 4. Proljetna opća planinarska škola
HPD-a Mosor
Mosor, Biokovo, Kozjak, Omiška Dinara, Bitovnja
HPD Mosor, Split</p> <p>28. 2. - 1. 3. Kolijevkom hrvatske državnosti
Kozjak, pl. kuća Pod Koludrom, Orlovo gnijezdo
HPD Ante Bedalov, Kaštel Kambelovac</p> <p>1. 3. Šumski dan (pošumljavanje Mosora)
Mosor
HPD Mosor, Split</p> <p>8. 3. 33. pohod »Žene u planinu«
na području Primorsko-goranske županije
PD Kamenjak, Rijeka</p> | <p>8. 3. 4. pohod po Istarskom planinarskom putu
Plomin - Sisol - Šikovac - Kožljak
Istarski planinarski savez, Pazin</p> <p>8. 3. Obilazak romarskog puta Belec – Marija Bistrica
Belec - Marija Bistrica
HPD Belecgrad, Belec</p> <p>8. 3. 100 žena na vrh Mosora
Mosor: pl. dom Umberto Girometta - Vickov stup
- Veliki Kabal
HPD Mosor, Split</p> <p>8. 3. Srimušijada
Papuk: Velika - Nevoljaš
PD Mališćak, Velika</p> <p>8. 3. 100 žena na Sniježnici
Sniježnica
HPD Sniježnica, Dubrovnik</p> <p>8. 3. 2. ženski pohod PD-a Susedgrad
Zapadna Medvednica
PD Susedgrad, Podsused</p> <p>9. 3. Uspón na Neprobić
Neprobić - Majkovi - Neprobić
HPD Dubrovnik, Dubrovnik</p> <p>17. 3. - 16. 5. XIII. planinarska škola HPD-a Kapela
Zagreb
HPD Kapela, Zagreb</p> |
|--|---|

NARUČITE KNJIGU!

Željko Poljak i Alan Čaplar

HRVATSKO PLANINARSTVO *u 1000 slika*

Povodom 140. obljetnice organiziranog hrvatskog planinarstva Hrvatski planinarski savez pripremio je i tiskao opsežnu fotomonografiju »Hrvatsko planinarstvo u 1000 slika«, dosad najopsežniju knjigu o povijesti hrvatskog planinarstva. Ta monografija na slikovit način predstavlja razvoj i visoke dosege naše krovne udruge, udruženih članica našeg saveza i raznovrsnost stručnih i organizacijskih djelatnosti u HPS-u. Uz slike su objavljeni kraći tekstovi kojima se opisuje sadržaj i kontekst prikazanih fotografija, ali i glavna ostvarenja povezana s događajem, djelatnošću ili osobama sa slike. Autori knjige su prof. dr. Željko Poljak i Alan Čaplar, a u pripremi i obradi građe sudjelovalo je još nekoliko desetaka suradnika iz cijele Hrvatske.

Osim fotografija, knjiga sadrži Veliku planinarsku kroniku – dosad najsustavniji kronološki pregled razvoja planinarstva, s više od 1400 događaja iz planinarske prošlosti. Knjiga također sadrži 25 preglednih popisa (nositelji stručnih naziva stečenim školovanjem u HPS-u, najviša priznanja HPS-a i dr.). Jednostavno pretraživanje omogućuje pregledno kazalo imena i pojmova na kraju knjige.

Knjiga se može nabaviti u Uredu HPS-a po cijeni od 200 kuna. Za narudžbe preko planinarskih udruga članica HPS-a, primljene do 28. veljače 2015., Hrvatski planinarski savez odobrava 25% popusta na prodajnu cijenu knjige, pa se knjige mogu nabaviti po sniženoj cijeni od 150 kuna. Ova posebna ponuda vrijedi isključivo za narudžbe preko planinarskih udruga, do navedenog datuma.

Ur.

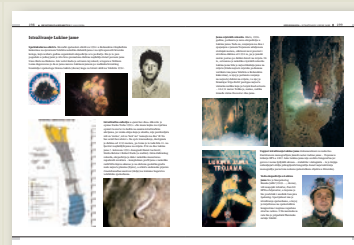
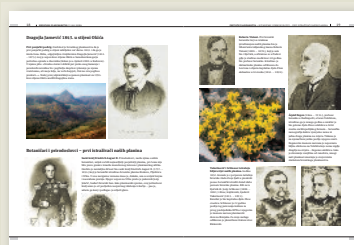
Opseg: 434 stranice
Format: 21 × 28 cm
Tiskano u boji
Tvrde korice
Šivani uvez

Više od 1500 fotografija
Dosad najopsežnija
kronika (više od 1400
događaja)
25 preglednih popisa

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
tel. 01/48-23-624
tel./fax: 01/48-24-142
e-mail: uredhps@hps.hr
web-trgovina: www.hps.hr

Lorpen, predstavlja nove inovacije u proizvodnji čarapa:

T3 tehnologija. Najbolja po karakteristikama.

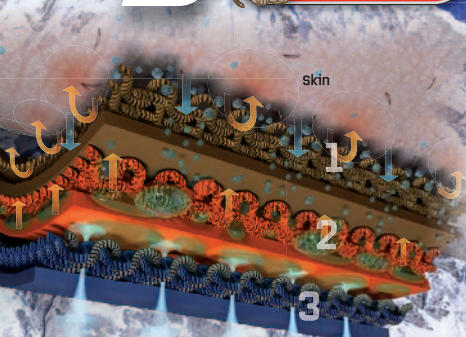
Topliji

Učinkovit protiv žuljeva

Poboljšana udobnost

za hladno vrijeme

- 1 Primaloft® Poliester. Poboljšava toplinsku izolaciju čarapa.
- 2 Superfina Merino Vuna obrađena nano tehnologijom.
- 3 Najlon u područjima trenja.

STYLE CODE: T3EMH

sa

POLARTEC®
Power Stretch®

materijalom je više od čarape.

Lorpen TEPAP, vjerojatno najtoplija čarapa na svijetu

- 1 POLARTEC® Power Stretch®
- 2 PRIMALOFT®
- 3 POLARTEC® Power Stretch®

STYLE CODE: TEPAP

Stéphane Schaffter-Himalaya

Gerlinde Kaltenbrunner.
Ascent to K2 in 2011.

Lorpen
Innovative Technical Socks

LORPELAND S.L. | Carretera General, s/n | 31760 ETXALAR (Navarra) Spain
www.lorpen.com

